

บันทึกข้อเสนอเรื่อง ชุดคอคอดกระ

ของ นายปรีดี พนมยงค์

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๑

เรียน ท่านนายกรัฐมนตรีหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบข่าวจากวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถึงความคำริขของรัฐบาลไทยปัจจุบันที่จะชุดคอคอดกระ ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ชาติไทยจะได้จากคลองนี้ก็คงมีผู้คิดกันมากแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวซ้ำ ข้าพเจ้าขอเน้นเฉพาะความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจของชาติ คือถ้าการชุดคอคอดนี้ดำเนินไปโดยอิสระตามกำลังของชาติไทยเราเอง และป้องกันมิให้อู่ยู่ได้อิทธิพลของต่างชาติได้ ก็จะเป็นวิถีทางอีกอย่างหนึ่งที่ช่วย ชาติไทยได้มีความเป็นเอกราชในทาง เศรษฐกิจยิ่งขึ้น

โดยที่นายกรัฐมนตรีปัจจุบันได้เคยแถลงไว้ว่า ำอินดิรับฟังความเห็นของคนไทย ทั่วไป ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการศึกษาค้นคว้า และความคิดอันถี่ถ้วน การสร้างคลองนี้ที่ข้าพเจ้าเคยมีอยู่บ้างเล็กน้อยอาจ จะเป็น ประโยชน์แก่มาลารัฐไทยและรัฐบาลไทยบ้างก็เป็นได้ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเขียนจดหมายมายังท่าน เพื่อขอให้ท่านนำส่งต่อไปยังรัฐบาล และก่อนนำส่งขอให้ท่านคัดกับอัดสำเนาจดหมายฉบับนี้แจกไปยังหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อราษฎรและรัฐบาลรับไว้ประกอบการพิจารณาในการที่จะสร้างคลองนี้ให้สำเร็จตามอุดมการณ์ดังกล่าวข้างต้น

๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ขณะที่เรือลำซึ่งข้าพเจ้าโดยสารเพื่อไปยังประเทศฝรั่งเศส ได้แล่นผ่านคลองสุเอซนั้น ข้าพเจ้าได้ถามอาจารย์เลแคร์ (ชาวฝรั่งเศสที่เคยเป็นที่ปรึกษา ทางการทหารและอาจารย์โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม) ซึ่งเดินทางไปด้วย เรื่องราวของคลองสุเอซ เมื่ออาจารย์ได้เล่าให้ฟังพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้ระลึกถึงเรื่องที่เคยได้เขียนมานั้น แต่ยังเป็นนักเรียนมัธยมอยู่ ว่ารัฐบาลไทยสมัยรัชการที่ ๕ ได้ดำริที่จะชุดคอคอดกระแต่มีอุปสรรคเนื่องจากปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ข้าพเจ้าจึงได้ถามอาจารย์ผู้นั้นว่า ; ถ้าประเทศสยามจะเพิ่มพูนความคิดชุดคอคอดกระขึ้นมาอีก ต่างประเทศจะว่าอย่างไร อาจารย์ตอบว่า สำหรับฝรั่งเศสไม่มีปัญหา คือถ้าชุดนี้ได้ เป็นกรณีเพราะจะทำให้ความสัมพันธ์กับอินโดจีนทาง ทะเลสั้นเข้าอีก อาจารย์ได้เล่าให้ฟังถึงการที่ชาวต่างประเทศเคยเสนอโครงการต่อรัชการที่ ๕ เพื่อชุดคอคอดที่กล่าวนี้ ท่านแนะนำว่าถ้าข้าพเจ้าสนใจ ที่จะทำประโยชน์ให้ประเทศชาติของข้าพเจ้าแล้ว เมื่อข้าพเจ้าอยู่ในฝรั่งเศสก็ควรค้นคว้าศึกษาถึงเรื่องคลองนั้นและเทียบเคียงดูกับเรื่องคลองสุเอซ คลองปานามา คลองคิลของเยอรมัน คลองโคโรนรัชของกรีกต่อมาเพื่อนของข้าพเจ้าจำนวนหนึ่งกับข้าพเจ้าได้คิดทำการ เปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยตั้งแต่เราช่วยกันในประเทศ ฝรั่งเศส ข้าพเจ้าได้เสนอหลักการอันเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นจุดหมายของข้าพเจ้าในการ เปลี่ยนแปลงนั้น คือจุดประสงค์อันยิ่งใหญ่ อยู่ที่ความปรารถนาให้ชาติไทยมีความเป็นเอกราช สมบูรณ์ ซึ่งรวมทั้งเอกราชในทางเศรษฐกิจด้วย (ผู้ดำเนินโครงการเศรษฐกิจของข้าพเจ้าเห็นความปรารถนาของข้าพเจ้าในเรื่องที่กล่าวนี้แล้ว) มิตรสหายดังกล่าวแล้ว ได้ตกลงมอบให้ข้าพเจ้าพิจารณาแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ ข้าพเจ้าจึงได้พิจารณาตามสติปัญญาอันน้อย ของข้าพเจ้าและโดยเฉพาะการชุดคอคอด ที่คอคอดกระนั้น ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการชุดคอคอดที่คอคอดต่าง ๆ ตามที่อาจารย์เลแคร์เคยแนะนำไว้ผลแห่งการศึกษาค้นคว้าของข้าพเจ้าในสมัย นั้นทำให้ข้าพเจ้าเห็นว่าแ่งการข่างนั้น ; การชุดคอคอดที่คอคอดต่าง ๆ ซึ่งแม้มีประเทศจะเป็นภูเขาก็กสามารถทำได้ เช่น คลองปานามา เป็นต้น แต่ปัญหาอยู่ที่แรงงาน ทุน การเมืองระหว่างประเทศในเรื่องแรงงานนั้นปรากฏว่า การชุดคอคอดสุเอซต้องใช้ วิถีเกณฑ์แรงราษฎรอาหรับซึ่งต้องล้มตาย ันมาก ส่วนการชุดคอคอดปานามา นั้น แม้จะใช้วิธีจ้างคนงานแต่คนงาน ก็ต้องล้มตายเพราะไข้มาลาเรียมาก การชุดคอคอดคิลและคลองโคโรนรัชไม่มีปัญหา ดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะชุดคอคอดกระแล้วก็ต้องใช้วิธีจ้างคนงานและมีเครื่องมือ ทุนแรงที่ทันสมัยกว่าแต่ก่อน & nbsp; และต้องระวังเรื่องโรคภัยไข้เจ็บของคนงานซึ่งรัฐบาลมีทางแก้ปัญหาเหล่านี้ ได้ในเรื่องเงินทุนนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า การชุดคอคอดคิลและคลองโคโรนรัชได้ใช้จ่ายเงินของประเทศ นั้นเอง จึงไม่มีปัญหาอันใดที่ต่างประเทศจะแทรกแซงในธุรกิจอันเป็นไปตามอธิปไตยของ ชาตินั้น แต่สำหรับคลองสุเอซนั้นรู้กันอยู่ทั่วไปแล้วว่าต้องใช้ทุนของหลายประเทศ อัน ทำให้โดยอุปคต้องเสียอธิปไตยในเขตคลองนั้นไป ส่วนการชุดคอคอดปานามา นั้น เดิมฝรั่งเศสได้รับสัมปทานจากประเทศโคลัมเบีย ซึ่งเจ้าของเขตปานามาแต่บริษัท นั้นชุดไปไม่สำเร็จ ; การงานต้องหยุดชะงักลงและมี การชำระบัญชีบริษัทนั้น ต่อมา ส.ร.อ. ได้ทำการเจรจากับโคลัมเบียเพื่อขอสัมปทานชุดคอคอดปานามา รัฐบาลโคลัมเบียสมัยนั้นได้ประวิงการสดขยบันข้อตกลงกับ ส.ร.อ. เพื่อที่จะจะได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น ใน ค.ศ. ๑๙๐๓ ได้เกิดมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนโคลัมเบียโดยแยกเขตปานามาออกเป็นอีกประเทศ หนึ่งค่างหากจากโคลัมเบีย รัฐบาลโคลัมเบียได้ส่งกองทหารไปเพื่อจะปราบขบวนการนี้ แต่ได้ถูกดำเนินโดยนาวิกโยธินอเมริกันแห่งเรือลาดตระเวน ส.ร.อ. ชื่อ “แนชวิลล์” ซึ่งอำนาจของสัญญาที่มีไว้แต่ก่อนว่า ส.ร.อ. มีสิทธิคุ้มครองที่จะให้บริเวณคอคอดปานามาเป็นแดนเปิด การสู้รบระหว่างกองทหารของรัฐบาลโคลัมเบียกับขบวนการเอกราชของปานามาจึงสงบ ลง ต่อมาอีกไม่กี่วันรัฐบาล ส.ร.อ. ก็รับรองประเทศปานามาที่ตั้งขึ้นใหม่นั้น และประเทศปานามา ก็ทำสนธิสัญญาเขตคอคอดปานามาให้อยู่ในความอารักขาของ ส.ร.อ. ฉะนั้นปัญหาเรื่องทุนก็เกี่ยวกับกรณีระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด และอาจเป็นเหตุให้มีการแบ่งแยกดินแดนตั้งขึ้นเป็นประเทศใหม่ เช่น ประเทศปานามา เป็นต้นในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองระหว่างประเทศโดยทั่วไปนั้นก็เป็น ที่ชี้ให้เห็นประจักษ์อยู่แล้ว & nbsp; สำหรับคลองสุเอซและคลองปานามา ส่วนคลองคิลและคลองโคโรนรัชไม่มีปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับการชุดคอคอดกระในสมัยที่ข้าพเจ้า

ศึกษาอยู่นั้น เห็นว่าปัญหาไม่ได้มีแค่ ึ่งเพียงว่าที่เครื่องมัตระวังระบบอบาณานิคมอังกฤษ อย่างเดียว เท่านั้น คือต้องระลึกถึงตัวอย่างของคลองอื่น ๆ ที่จะมีผล
ในทางการเมืองตามมกอีกด้วย ถ้าหากเราไม่ระมัดระวังให้ดี และถ้าเกิดหาทุนโดยการกู้ยืมเงินต่างประเทศแทนที่จะเอาทุนของเราเองแล้วจะทำให้มีภาระหลาย
ยอย ่างติดตามมา

๒. ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๘ ขณะที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น กรมโยธาเทศบาลสมัยนั้น (ที่ได้ตั้งขึ้นโดย รวมกรมทาง
กับกรมนคราทรเข้าเป็นกรมเดียวกัน มีหน้าที่ในก ารทางทั่วราชอาณาจักร และการคมนาคมส่วนท้องถิ่น) ได้จัดสร้างโครงการทางทั่วราชอาณาจักรตามคำสั่งของ
ข้าพเจ้า เสร็จแล้วได้เสนอร่างโครงการนั้นมายังข้าพเจ้าเพื่อพิจารณา เมื่อข้าพเจ้าพิจารณา ถึงการสร้างทางจากชุมพรมผ่านกระบี่เพื่อไปยังระนองและ พังงานี้
นั้น ข้าพเจ้าได้หวนระลึกถึงการขุดคลองที่คลองคระวะสมควร ที่จะได้พื้นขึ้นมามาก แทนที่จะสร้างทางอย่างเดียซึ่งจะเป็นว ิถีทางอย่างหนึ่งในการช่วยให้ชาวไทย
มีความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามอุดมการณ์ของคณะราษฎร แต่ปัญหา การขุดคลองกระวะนี้เกินขอบเขตของกระทรวงมหาดไทยโดยเฉพาะ ข้า
พเจ้าจึงได้นำเรื่องไปเสนอเจ้าคุณพหลฯ นายกรัฐมนตรี เจ้าคุณพหลฯ ตอบว่าถ้าขุดได้ ก็เป็นการดีเพราะท่านเองเคยผ่านคลองสุเอซมาเหมือนกัน และเคยอยู่ใน
ประเทศเยอรมนีที่มีคลองคิลเชื่อมทะเลเหนือกับบอลติกท ี่คอคอด ใกล้กับประเทศเดนมาร์ก จึงอยากให้เราขุดคลองที่คอคอดกระวะบ้าง ท่านถามว่าเราเอา เงินมา
จากไหนกับต้องระวังต่างประเทศ ข้าพเจ้าเรียน ต่อท่านเจ้าคุณฯ ว่า ข้าพเจ้าก็มีความวิตกอย่างท่าน แต่ก่อนอื่นที่เดียวเราขุดคลองนั้นต่อเมื่อเรามีทุนของเรา
เอง เพราะถ้าเงินใช้วิธีกู้ยืมจากต่างประเทศแล้ว ก็จะทำให้เราต้องผูกพันกับเจ้าหนี้ ทั้งทางนิคินัยและพฤตินัย ข้าพเจ้าจะปรึกษาหลวงเสนาบดี (ม.ล.กรี เดชาดิ
วงศ์) เพื่อนร่วมก่อการวันที่ ๒๔ มิถุนายน ย้ายจากกรมรถไฟมาเป็นนายช่างในกรมโยธาเทศบาล ซึ่งเป็นผู้ร่างโครงการทางทั่วราชอาณาจักร ว่าการขุดคลอง กระ
วะสั้นกว่าใช้จ่ายสักเท่าใด แล้วจะพิจารณาว่ากระทรวง การคลังจะมีเงินให้หรือไม่ ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้า คุณฯ ต่อไป ว่าปัญหาต่างประเทศนั้นนอกจากการป้องกัน
โดยไม่มีเงินเข้ามาขุดคล องแล้ว เราจะต้องระวังไม่เพียงแต่อังกฤษเท่านั้น แต่ต่างชาติ ี่เป็นมหาอำนาจทั้งหมด เราจะต้องเอาเยี่ยงคลองคิลของเยอรมันและ
คลองโครินธ์ของกรีก ซึ่งอยู่ภายใต้อธิปไตยของชาติ นั้นเด็ดขาด ไม่ใช่วิธีการอย่างคลองสุเอซหรือคลองปานามา ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณพหลฯ ว่าประเทศอังกฤษ
ยอมถูกกระทบกระ เทือนโดยเฉพาะ ถ้าเราชี้แจงกับเขาว่าแม้สิ่งค ปรังจะขาดรายได้เนื่องจากการผ่านสินค้าของไทยก็ตาม แต่อันเดียวกับมาของอังกฤษยอมได้
ประโยชน์จากคลองนี้ด้วย ; แม้พ่อค้าที่ลอนดอนเองก็ได้ประโยชน์เพราะปีหนึ่ง ๆ บริณคนซื้อสินค้าหนัก ๆ เช่น ไม้สักและข้าวจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เมื่อ
ค่าขนส่งถูกลง พ่อค้าชาวอังกฤษเองก็ได้ประโยชน์ ผู้หรือเกินกว่าที่ได้ทางสิงคโปร์ การที่เราขุดคลองกระค ามอธิปไตยของเราได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัญหาแห่ง
การ รักษาอธิป ายและความเป็นเอกราชทั้งหมดของชาติ ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาล ที่ท่านเจ้าคุณฯ เป็นหัวหน้าอยู่นั้นก็ได้รับรักษาคุณภาพแห่ง ำนาจไว้เป็นอย่างดี
และถ้าเราช่วยกันระคองรักษาต่อไป เราจะรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ได้ ท่านเจ้าคุณฯ ตอบว่า “จริง” แล้วท่านเสริมต่อไปว่า ถ้าเราเสียคุณภาพแห่ง
อำนาจแล้ว คุณภาพอื่น ๆ ก็เสียตามไปด้วย บ้านเมืองก็จะพังทลาย

ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณฯ อีกว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงอยู่ ก็คือ การเจรจาแก้ไขสัญญาที่ไม่เสมอภาค เวลานั้นยังไม่มีศัพท์ สนธิสัญญากับต่างประเทศ คือถ้าเราลงมือ
ขุดคลองก่อนแล้ว ึ่งจะทำให้การเจรจาแก้ไขสัญญาเช่นนั้นขลุกลงได้ เราต้องจัดการแก้ไขสัญญาให้เรามีเอกราชสมบูรณ์ก่อน
เจ้าคุณพหลฯ เห็นด้วยในหลักการตามที่ข้าพเจ้าเสนอ แล้ว ท่านสั่งให้ข้าพเจ้ากลับไปพิจารณาเกี่ยวกับหลวงเสนาฯ เรื่องการช่างและให้ข้าพเจ้าคิดหาเงินทุนต่อไป

๓. ข้าพเจ้าได้เชิญหลวงเสนาบดีวงศ์ มาปรึกษาจะประมาณกันอย่างไรว่า ว่าถ้าเราขุดคลองที่คอคอดกระวะยาวประมาณ ๕๐ กิโลเมตร ขนาดกว้างและลึก
อย่างคลองสุเอซรวมทั้งการแต่ง ่องน้ำจากปากคลองไปสู่ทะเล ก็คงใช้เงินในขณะนั้นประมาณ ๑๐ ล้านบาท นอกจากนั้นเราจำเป็นต้องสร้างเขื่อนและทำเทียบ
เรือ โรงคลังสินค้า เขื่อนกันคลื่นในทะเล ถนนและทางรถไฟริมฝั่งคลอง สะพานรถไฟและสะพานต่าง ๆ ข้ามคลอง โรงไฟฟ้า การโทรเลข
โทรศัพท์ ระเบิดไฟ อาคารและอุปกรณ์อื่น ๆ อันเกี่ยวแก่ความจำเป็นและความสะดวกแก่การเดินทางผ่าน คลองนี้ จึงได้กะกันอย่างไรว่า ว่าคงใช้เงินอีกราว
๘ ล้านบาท รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๘ ล้านบาทเราได้คิดกันอีกแผนหนึ่งถึงการขุดคลองที่กว้างและลึก ก้นน้อยกว่าคลองสุเอซ เช่น ขนาดคลองโครินธ์ของกรีกเพื่อให้
เรือเพียงขนาดที่เข้าปากน้ำเจ้าพระยาได้ผ่าน เท่านั้น อันจะเป็นการกระทบกระเทือนอังกฤษไม่มากนัก ในการนี้เรา าจลดค่าใช้จ่ายสำหรับงานดินลงไปได้
ประมาณ ๖ ล้านบาท แต่เราก็ต้องสร้างเขื่อน สะพานข้ามคลอง และการก่อสร้างอื่น ๆ เช่นเดียวกับการขุดคลองขนาดคลองสุเอซนั่นเอง เราได้ค ิดต่อไปว่าถ้า
เราขุดเพียงขนาดกว้างลึกเท่าคลองโครินธ์แล้วมีฝ วนการ ขยายให้ท่าคลองสุเอซในอนาคต แต่เราเห็นว่าการขย ายคลองใหม่และสิ่งก่อสร้างบางอย่างก็จะต้องทำ
ใหม่ เช่น สะพานข้ามคลอง เป็นต้น ฉะนั้น จึงคิดว่าไหน ๆ จะขุดคลองกันครั้งนี้แล้วก็ขุดกันเต็มอัตราทีเดียวเอา ขนาดคลองสุเอซนั้นแหละหลวงเสนาฯ ถาม
ข้าพเจ้าว่าจะเอาเงินมาจากไหน ข้าพเจ้าตอบว่าเงินคงค ด้กับเงินสำรองใช้หนี้เงินกู้ยืมมีอยู่ที่กระทรวงการ คลังซึ่งเก็บไว้เลย ๆ นั้น สมควรขอเอามาใช้จ่ายในการ
ลงทุนของประเทศชาติได้ประ มาณ ๑๕ ล้านบาท ส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างทาง อีกส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างคลองกระ แต่กระทรวงการคลังหวง เงินนั้น ข้าพเจ้าเห็น
จะต้องอาสาไปเจรจาขอลดดอกเบี้ยเงิน กู้เพื่อรัฐบาลจะได้อนุญาต ให้ใช้เงินคงคลังและเงินสำรองใช้หน ี้ได้สะดวกหลวงเสนาฯ ได้ถามถึงปัญหาระหว่างประเทศ
ข้าพเจ้าได้ตอบตามที่ได้เรียนเจ้าคุณพหลฯ ดังกล่าวแล้ว

ข้อสังเกต ตามที่วิทยุกระจายเสียงแจ้งว่ารัฐบาลไทยปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๐๑) คิดจะขุดคลองนี้จากบริเวณใต้บางสะพานไปยังปากน้ำจันทันนั้น ทำให้ข้าพเจ้าเจงนว่าเหตุ
ใดจึงจะขุดคลองยาวประมาณกว่า ๑๐๐ กิโลเมตรซึ่งเกินกว่าแนวที่นายช่างได้กะกฤษ เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๕ กว่าหนึ่งเท่า แต่ได้ทราบว่รัฐบาลหวังจะได้ทองคำและแร่
อื่น ๆ จากการขุดคลองนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้าระลึกว่าการขุดคลอง กบกับการทำเหมืองแร่ันต่างกัน แม้ข้าพเจ้าจะเห็นด้วยตา เปล่าว่างานทั้งสองอย่างมีการขุดดินด้วยกัน
การสร้างคลองนั้นค ือการให้คลองตรงและสั้นที่สุด ส่วนการทำเหมืองแร่มีการ ขุดดินในที่จำกัดและคดเคี้ยวไปตามตามสายแร่และบางที สายแร่ก็อยู่ตื้น บางทีก็
อยู่ลึกไม่สม่ำเสมอ เครื่องขุดดินสำหรับทำเหมือง แร่ก็มีลักษณะต่างกับเครื่องขุดดินสำหรับขุด คลอง ซึ่งเป็นเครื่องขุดดินทำเหมืองทองคำแล้วก็มีลักษณะพิเศษ
ออกไปอีก เพราะแร่ทองคำที่มีอยู่ใต้ดินในทรายนั้นเป็นชั้นเล็ก ๆ มาก นาน ๆ จึงจะพบเป็นเมล็ดทำเมล็ดข้าว ซึ่งถือว่าเป็น หัตถกรรม ไม่ใช่ชั้นลึมหหรือ

แห่ง นอกจากนั้นเครื่องสำหรับ เมืองทองคำต้องมีเครื่องกลไกที่สามารถระงับเจ้า หน้าซึ่ง เกี่ยวข้องกับการจุดที่อาจมีบางคนไม่ซื้อแล้วขยอกเอาไปคนหนึ่ง ๆ เพียงวันละไม่ถึงครึ่งก็จะทำให้หายเหมือนหรือรัฐบาลขาดทุน ข้าพเจ้าได้ระลึกต่อไปอีกว่า บริเวณอำเภอบางสะพานนี้ เป็นแหล่งที่บรรพบุรุษของไทยได้ทำการจุด และร่อนเอา แร่ทองคำขึ้น นามาคิดต่อกันเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ทองคำส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในกรุงนั้น ก็ได้มาจากแหล่งที่ กล่าวนี้ ดังนั้นในสมัยโบราณท่านจึง ยกบริเวณนี้ขึ้นเป็นเมือง (ชื่อที่เรียกว่าจังหวัดในปัจจุบัน มีชื่อว่า “เมืองกำเนิดคนพลู”) ซึ่งหมายถึงจังหวัดที่ เป็นแหล่งกำเนิดทองคำเนื้อดีซึ่งเรียกกันว่าทองเนื้อ เก้าหรือ ทองนพลู ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แหล่งทองคำที่กล่าวนี้ ก็ยังทำกันต่อมาและได้ยกบริเวณ นี้ให้เป็นเมือง กำเนิดคนพลูอยู่ จนกระทั่งขุดเมืองเป็นอำเภอแล้ว ต่อมาเปลี่ยนเรียกชื่อ่อ ำเภอที่ตั้งที่ว่าอำเภอเมืองกำเนิดคนพลู จึงกลายมาเป็นอำเภอบางสะพาน ในปลาย รัชกาลที่ ๕ ได้มีบริษัทต่างประเทศขอสัมปทานทำเหมืองแร่ทองคำ ณ บริเวณนั้นตามปกติแล้วพระมหากษัตริย์พระองค์นั้นทรงหวงแหนทรัพย์สินอันมีค่า ของชาติ แต่การที่พระองค์พระราชทานสัมปทานนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าพระองค์คงทรงพิจารณาว่าทองคำที่เหลืออยู่จากการขุดครั้งตั้งแต่ สม ัยโบราณเป็นต้นมาเหลืออยู่ มาก ถ้าบริษัทต่างด้าวอยากจะทำเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทยที่จะได้ค่าจ้าง จากการเป็นล ูกจ้างบริษัท ในที่สุดบริษัทนั้นทำไปไม่สำเร็จแล้ว ต้องล้มละลาย ข้าพเจ้าคิดว่าเทคนิคในการทำเหมืองทองปัจจุบันอาจมีอะไรดีกว่าเมื่อ ครั้งบริษัทนั้นก็เป็นได้ ฉะนั้นจึงไม่ประสงค์คัดค้านการที่รัฐบาลจะทำ เหมืองแร่ทองคำ ณ ที่นั้นอีก แต่ขอให้สำนึกให้ได้ว่ายังมีทองคำเหลืออยู่พอที่จะลงทุนทำได้กำไรหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การทำเหมืองแร่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ต่างหากจากการขุดคลอง จึงไม่ควรที่จะเอาการขุดคลองไปขึ้นต่อการทำเหมืองแร่ที่อาจเป ็นการเสี่ยง การขุดคลองอาจทำให้เห็นเป็นชั้นแร่บางชนิด ้างแต่ ก็ไม่มากมายถึงกับจะ โขย ขึ้นได้ง่าย ๆ ยิ่งเป็นแร่ทองคำแล้ว ไม่ใช่ของหาได้ง่าย ๆ มิฉะนั้นทองคำก็หมดคุณค่าหรืออาจมีราคาถูกกว่าดินบุก&n bsp; การที่ ทองคำเป็นสิ่งหายากนั้นเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ทองคำมีราคาแพงอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเห็นสมควรในหลักการที่ศิริ วิสาททิกโค จะต้องคำนึงถึงวัตถุพลอย ได้ด้วย จึงคิดว่านอกจากแสวงหาแร่ดังกล่าวแล้ว รัฐบาลอาจคิดอย่างอื่นอีกก็เป็นได้ ในขณะที่เราดำริขุดคลองสมัยเจ้าคุณพลฯ เป็นนายกรัชมุนตรีนั้น เราได้ ดำริถึงสิ่งพลอยได้จากสภาพ ี่เห็นกันได้อย่างประจักษ์ซึ่งข้าพเจ้าจะ ได้นำมาเล่าสู่กัน ฟังดังต่อไปนี้

การสร้างคลองนี้เราก็จะต้องประกาศหวง ห้ามที่ดินในบริเวณในประ มาย ๒ แสนไร่ และโดยเฉพาะที่ดินในบริเวณนั้นเป็นดินที่อุดมสมบ ูรแต่ยังเป็นไร่ที่กว้าง ว่างเปล่า มิได้มีผู้ใดทำประโยชน์ เมื่อขุดคลองขึ้นแล้วที่ดินสองฝ ี่ขุดคลองต้องเจริญแน่ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงบอกหลวงเดชาฯ ว่าจะให้รัฐบาลลงทุนอีก ๒ ล้านบาท เพื่อจัดการปรุงแต่งที่ ๒ แสนไร่ขึ้นให้เป็นสวน คือที่ดินบางแห่งเหมาะก็ทำเป็นสวนผลไม้ ได้ เช่น บริเวณหลังสวนที่ขึ้นชื่อว่าเป็นที่ดินอุดมสมบูรณ์ สำหรับสวน ผลไม้ นอกจากนั้นก็ปลูกยางพาราและมะพร้าว ; ต้นโกโก้และไม้ยืนต้นอื่น ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อพ้นกำหนดห้าปีแล้ว ที่สวนเหล่านั้นก็จะมียา (เมื่อก่อน สงครามโลกครั้งที่สอง) ไม่น้อยกว่าไร่ละ ๑๐๐ บาท และถ้าเป็นสวนผลไม้ก็มีราคามากขึ้นไปอีก ที่ สวนสองแสนไร่ก็คงเป็นเงินยี่สิบล้านบาท ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่าย ในการสร้างสวนแล้ว รัฐบาลก็จะได้กำไรกินทุนที่จะขุดคลอง เราเห็นกันว่าจะไม่ใช่วิธีลงป่าแบบเผาป่าที่ทำกันโดย โคนต้นไม้ลงมาแล้วใช้ไฟเผา เพราะเรา เสียขายไม้ของชาติ เราจะปรุงแต่งที่ดินสองฝั่งค ุดอย่างประณีต เช่น ไม้ใหญ่ต้นไม้สามารถทำเป็นซุงเพื่อใช้ทำเขื่อนได้ก็ ต้องประกอบให้เป็นซุง ไม้ใดที่เหลือ เป็นแผ่นกระดานปลูก อาคารได้ก็จะต้องเลือก ไม้ใดที่ทำเป็นเสาเข็มได้ก็จะต้องเอาเป็นเสาเข็ม ส่วนไม้ที่ใช้อย่างอื่นไม่ได้จึงเอามาเผา เป็นถ่านไม้ใช้เผาหิ้งให้เป็นขี้ เถ้า ในการนี้รัฐบาลก็จะมียาใช้ได้เพิ่มขึ้นอีกในการลงป่า

เราได้พิจารณา กันว่าส่วนที่สร้างขึ้นใหม่นั้นจะให้กรรมกรที่ม ีช่วยการขุดคลองมีสิทธิซื้อ ก่อนผู้อื่นเพื่อให้เขาเหล่านั้นมี ีที่ดินอันเป็นสวนอย่างอุดมสมบูรณ์ เป็น กรรมสิทธิ์ของแต่ละคน โดยให้ชำระเงินก่อนเป็นงวด ๆ กรรมกรเหล่านี้มาจากภาคอื่นทั่วราชอาณาจักร และเม ื่อเขาได้ช่วยขุดคลองสำเร็จแล้วก็จะได้มีที่ดิน พร้อมด้วยอาคาร ี่สร้าง ให้ด้วยราคาถูกลงอย่างหาทุก กรรมกรแต่ละคนก็เพียง งบแต่จะบำรุงพืชผลที่เราลงไว้ให้และต่อเติมตามที่เขาเห็น สมควร เขาก็จะเก็บผลได้ อย่างสบายและนำไปส่งตลาดกับต่างประ เทศซึ่งอยู่ที่ปาก คลองขุดใหม่นั้น ซึ่งเขาจะได้ราคาดี ขึ้นกว่าที่ต้องผ่านเมืองท่าของประเทศอื่น ที่ดินส่วนที่ ี่เหลือขาย ให้กับกรรมกรก็จะได้ขายให้แก่คนไทยซึ่งเป็นคนยากจน หรือคนที่ไม่มีหลักทรัพย์ของตนเองตามที่กรรมกรขายที่ดินจะได้ร วมสอบ พิจารณาให้ถี่ถ้วนเพื่อ ป้องกันมิให้คนมั่งมีเอาเงินไปซื้อ ื่อที่ดินจากกรรมกร หรือคนยากจนดังกล่าวแล้ว เราจะต้อง มีข้อกำหนดว่าที่ดินซึ่งกรรมกรและคนยากจนรับซื้อไปนั้นจะซื้อ ขาย หรือโอนโดยวิธีอื่น ๆ ไม่ได้นอกจากโอนทางมรดกเท่านั้นข้าพเจ้าได้เสนอเรื่องนี้ปรี ภัยกับหลวงเดชาฯ ต่อเจ้าคุณพลฯ แล้วเดินทางไปตรวจจากขุดคลอง ี่ข ุดเงินผู้สำเร็จแล้วกลับมายประเทศไทยได้รับมอบ หมายให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและได้แก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่ เสมอภาคซึ่งเป็นอุปสรรคของ อธิปไตยและเอกราชแห่งชาติไทยแล้วย้ายไปปรับตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต่อมาก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งสัญญาสมบูรณ์แบบคน ที่ราษฎร ไทยรู้ชื่อแล้ว

๔. บัดนี้สัญญาไม่เสมอภาคและสัญญาสมบูรณ์แบบก็หมดไปแล้ว ตามนิพนธ์ประเทศไทยมีความเป็นเอกราช สิ่งที่ข้า พเจ้าใช้ในห่วงอีกคือเอกราชตาม พุทธนิยเพราะปัญหาที่จะต้องคิดให้ ี่ ครอบคลุมมิใช่อยู่แต่เพียงว่าเราเห็นว่าเป็นเอกราชตามนิค ัยแล้วจะทำการ ตามผลการ ข้าพเจ้าสนับสนุนรัฐบาลให้ขุดคลองคอคดกระ สำเร็จไปตามอุดมการณ์ที่ ข้าพเจ้าพรรณนามาตั้งแต่ต้นก็เพราะมีความหวังว่ารัฐบาลจะรักษา และป้องกัน เอกราชของชาติ ตามพุทธนิยได้และใช้ทุนของชาติไทย เราเองตั้งที่ข้าพเจ้าจะกล่าว ต่อไป

ประกาศที่ ๑ การรักษาและป้องกันเอกราชทางพุทธนิย ข้าพเจ้าคิดว่า นักการเมืองปัจจุบันนี้จำนวนมากเคยเป็นผ ู้ ื่อผู้ได้บังคับบัญชาเจ้าคุณพลฯ มาโดยตรง คงจะระลึกถึงเจ้าคุณ พลฯ บ้างว่า ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัชมุนตรีอยู่ ัน ราษฎรได้รับความร่มเย็นเป็นสุข เอกราชและอธิปไตยของชาติเท่าที่มี อยู่ในขณะนั้นมีได้เสียลงไปแต่ได้เพิ่ม ทุนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะท่านเจ้าคุณได้นำราษฎรรักษา ุลยภาพแห่งอำนาจไว้ได้เป็นอย่างดี การงานของประเทศชาติ สมดุลไปทุกส่วน

ภายหลังสงครามครั้งที่แล้วหลาย รัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ ก็ได้นำหลักนโยบายอันสุขุมคัมภีรภาพของเจ้าคุณพหลฯ มาใช้เพื่อรักษาความเป็นเอกราชตามนิตินัยและตามพฤตินัยของชาติ โดยรักษา คุณภาพแห่งอำนาจของมหาประเทศไว้ได้ แม้ว่า รัฐบาลเหล่านั้นจะมีข้อบกพร่องบางอย่างแต่ก็ไม่บกพร่องในเรื่อง ความ เป็นเอกราชของชาติซึ่งสำคัญกว่าบุคคลและสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น

ราษฎรมากมาย ในปัจจุบันนี้ได้เรียกร้องโดยใช้อย่างสามัญชนว่า “ความเป็นกลาง” ซึ่งทำให้บางท่านวินิจฉัยตามรูปการณ์ภายนอกของศัพท์เทคนิคแห่งกฎหมายระหว่าง ประเทศ และบางท่านก็คัดค้านคารมต่าง ๆ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าการพิจารณาคำเรียกร้องของราษฎรสามัญทั่วไปนั้นจะต้อง พิจารณาเจตนารมณ์ของราษฎร เพราะถ้าพิจารณาถึงกันตามศัพท์เทคนิคแล้ว ข้าพเจ้าเอง และเชื่อว่าอีกหลายท่านถ้าใช้เวลาวางสำรวทศัพท์ที่เราใช้แล้ว & nbsp; ก็คงพบว่าเราท่านใช้ศัพท์ผิดเพี้ยนไปได้ จึงควรวิ ให้อภัยแก่ราษฎรสามัญโดยอย่าเข้มงวดในการใช้ศัพท์เทคนิคนัก ; ข้าพเจ้าคิดว่า “ความเป็นกลาง” ที่ราษฎรสามัญเรียกร้องนั้น หมายถึงคุณภาพแห่งอำนาจซึ่งเป็นนโยบายที่เจ้า คุณพหลฯ นำราษฎรสามัญหนึ่งในการรักษาอธิปไตยและเอกราชของชาติไว้ได้อย่างมั่นคงและ ทวีติงขึ้น เพราะท่านไม่เอาชาติไปเป็นเดิมพัน ึ่งว่าน้ำหนักรข้างหนึ่งข้างใด สิ่งที่ท่านเอาเป็นเดิมพัน คือการรักษาชาติด้วยกาย วาจา ใจ ท่านเกิดคุณชาติไทยเหนือบุคคลใด ๆ ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านที่เคยอยู่ได้บังคับบัญชาโดยตรง ของเจ้าคุณพหลฯ คงสามารถเจริญรอยตามได้ นโยบายของเจ้าคุณพหลฯ ดังว่านี้เป็นกระที่แข็งเกร่งในการป้องกันอิทธิพลของต่างชาติที่จะแทรก เข้ามาในปัญหาอธิปไตยกับเอกราชของชาติไทย ข้าพเจ้าหวังว่าความหวังของข้าพเจ้าคงไม่พลาด

ประการที่ ๒ ปัญหาทุน ข้าพเจ้าเห็นว่าการสร้างคลองที่คอคอดกระนี้เป็นการลงทุนที่ค่อนข้างหนึ่ง สำหรับชาติไทยโดยชาติไทยเอง ดังนั้นเป็นการสมควรที่รัฐบาลจะนำเอาทุนนอนที่มีอยู่โดย ยังมีไว้ให้เป็น ประโยชน์อย่างใดและ ไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตราลงทุนได้ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยถ้ารัฐบาลจะคิดกู้เงินของชาติอันมาลงทุนในการนี้เพราะ จะทำให้เกิดภาวะผูกพันทางพฤตินัยหลายอย่าง ผลที่เราหวังจะได้รับความเป็น เอกราชสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทางเศรษฐกิจก็จะกลับกลายเป็นเสียอก ราชทางพฤตินัยอย่างอื่น ๆ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยถ้ารัฐบาลจะเพิ่ม ภาษีอากรหรือลดเงินเดือนข้าราชการ เพื่อการนี้ ข้าพเจ้า ไม่เห็นด้วยที่จะเอาทุนนอนของชาติมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าใน เรื่อง ที่ไม่ใช่การลงทุนเช่นการขุดคอคอดกระนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และบางรัฐบาลต่อ ๆ มาจนถึงมีการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ นั้นได้สะสมทุนบางประการไว้ให้ชนรุ่นหลังซึ่งยังคง มีเหลืออยู่บ้างพอที่ รัฐบาลนี้อาจนำมาลงทุนในการสร้างคอคอด กระได้ และยังมีมรดกทรัพย์อีกบางประการที่ข้าพเจ้าจะบอก ให้ท่านไปสำรวจเอามาใช้ในการ นี้ ทุนและมรดกทรัพย์เหล่านี้เป็นทองคำแห่งที่ชาติไทยมีอยู่แล้วไม่ต้องไปขุดค้น จากดินใ ห้เสียเวลา ทองคำแห่งเหล่านี้บางประเภทก็เป็นทุนสำรองเงินตรา บางประเภทไม่ใช่ทุนสำรองเงินตรา แม้ทองคำที่รัฐบาลเอาขึ้นบ ัญชีเป็นสำรองเงินตรานั้น ก็ยังมีบางประเภทที่การได้มา& nbsp; การเสียไป การมีอยู่ มิได้ทำให้เงินตราปัจจุบันนี้ดีขึ้นหรือเลวลง เช่น ทองคำประเภทที่เราได้เก็บจากพันธบัตรซึ่งยึดครองอยู่ ปูนและบดนั้นเราได้ฝาก ไว้ใน ส.ร.อ. นั้น เมื่อครั้งญี่ปุ่นได้เอาทองคำส่วนหนึ่งแห่งธนาคารฯ ของเราไปไว้ว่าเป็นของไทย เนื่องจากที่เขามาขอเบิกเป็นเงินบาทในระหว่างสงคราม ทอง คำประเภทนั้นก็มิได้ช่วยให้เงินบาทระหว่างสงครามมีค่าดีขึ้นอย่างไร เมื่อเสร็จสิ้นสงครามแล้ว พันธบัตรยึดทองคำ ประเภทนั้นไว้ก็มิได้ทำให้เงินบาทของไทยเสื่อมค่าลงไป เพราะเหตุนั้นคือเสื่อมค่าเพราะเหตุอื่น ๆ ภายหลังเราได้ทองคำนั้นคืนมาก็มิได้ทำให้เงินบาทมีค่าดีขึ้น อย่างไร เพราะค่าของเงินบาทเสื่อมลงโดยเหตุอื่น ๆ เพื่อความเข้าใจของสามัญชนผู้อ่านจดหมายนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงอย่างง่าย ๆ ว่าระบบเงินตราของไทยเมื่อก่อนสงครามครั้งที่แล้วนั้นเป็นระ บบการแลกเปลี่ยน อย่างเสรี คือผู้ใดมีธนบัตรเป็นจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สมมติว่าตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ก็มีสิทธิเอาธนบัตรนั้นมาขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุนสำรองได้ก ันนี้ โดยรัฐบาลปฏิเสธไม่ได้ ในสมัยนั้นรัฐบาลสยามได้มี ทุนสำรองมั่นคงนอกจากเงินตราต่างประเทศแล้ว ยังมีทองคำอีกด้วยคือมีหลักทรัพย์อันมีค่า ๑๐๐% ซึ่งไม่หวั่นเกรงแม้จะมีผู้เอาธนบัตรที่ออกใช้ทั้ง หมดยกแลกทุนสำรอง แต่ในระหว่างสงครามที่แล้วเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ระบบเงินตราของไทยก็เหมือนกับอีกหลายประเทศในโลก คือใช้ระบบควบคุม กล่าวคือผู้ถือธนบัตรไทยไม่มีสิทธิ์ที่ ี่จะขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุน สำรอง รัฐบาลยอมให้แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ตามที่รัฐบาลเห็นสมควรเพื่อใ ้ ต้องเอาทุนสำรองที่มีอยู่เดิมมาจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยน รัฐบาลอาจทำได้โดยรักษาคุณภาพแห่งมูลค่าที่มีผู้เอาเงินบาทมาขอ แลกเงินตรา ต่างประเทศกับมูลค่าเงินตรา ต่างประเทศที่รัฐบาลไ ้รับมา เช่น ได้รับมาจากกาขายสินค้าแก่ต่างประเทศ เป็นต้น ถ้ารัฐบาลรักษาคุณภาพเช่นนี้ไว้ไม่ได้ ค ือมีการแลกเปลี่ยนเงินบาทเป็นเงินตราต่างประเทศเกินกว่ามูลค่าที่ ี่รัฐบาลไ้ รับแล้วก็จะต้องจำนำทุนสำรองและในที่สุดทองสำ รองก็หมด ตามปกติชาติไทยเราอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบในทางการค้าและเศรษฐกิจกับต่าง ประเทศอยู่แล้ว ถ้าเราคำนึงก ารไปเป็นไปตามธรรมดาโดยไม่ถ่วงคตั่งแห่งอำนาจให้หนักไปข้าง ใด อันเป็นการทำให้คุณภาพทางการเศรษฐกิจและการค้าเสียไปแล้ว ; เรากรักษาคุณภาพในการแลกเปลี่ยนได้โดยไม่ต้องทำอะไรให้ยุ่งยาก ดังนั้นการรักษาคุณภาพแห่งอำนาจไว้ให้ได้จึงเป็นส ิ่งสำคัญที่จะแก้ไขความ หนักใจของรัฐบาลในคุณภาพทางการคลังและทางงบประมาณเนื่องจากเราเสียคุณภาพ ไปมากในระหว่างสงครามจึง เป็นเหตุให้ค่าเงินบาทตกต่ำไป ต่อมาภายหลังสงครามด้วย ซึ่งปรากฏว่าเงิน ๑๒ บาทจึงจะแลกดอลลาร์ ส.ร.อ. ได้ ๑ เหรียญ แต่บางรัฐบาลที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ใช้วิธีรักษาคุณภาพแห่งอำนาจและเศรษฐกิจจึงทำให้ค่า งบเงินบาทสูงขึ้น คือเงิน ๑๐ บาทแลกได้ ๑ ดอลลาร์ ส.ร.อ. แต่บัดนี้ราษฎรไทยต้องจ่ายถึง ๒๑-๒๒ กว่าบาทจึงจะแลกได้หนึ่งดอลลาร์ ส.ร.อ. โดยมีความหวังว่ารัฐบาล จะรักษาคุณภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วไว้ได้ ข้าพเจ้าจึงได้เสนอต่อราษฎรและร ัฐบาลในการที่จะเอาทองคำบางประเภทที่ชาติไทย มีอยู่มาลงทุนขุดค ลองกระดังกล่าวในข้างบนนี้เพื่อความเข้าใจของสามัญชนว่า ชาติไทยมีทองคำอยู่ในเวลานี้อย่างไรบ้างนั้น ข้าพเจ้าลองนึกคร่าว ๆ จะขอเล่าสู่กันฟัง ถ้าความจำของข้าพเจ้าเลือนไปบ้างก็ขอท่านผู้อ่านโปรดอภัยให้ด้วย

ก. ในสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น&nb sp; ทุนสำรองเงินตราของไทยเอาฝากไว้เป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงในอังกฤษแทบทั้ง สิ้น เมื่อข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งที่กระทรวงการคลัง ได้พิจารณา เห็นว่าวิธีการดังกล่าวนี้เป็นการทำให้เงินตราและเศรษฐกิจของไทยต้องตกอยู่ภายใต้เงินอังกฤษอย่างสิ้นเชิง ยิ่งกว่านั้น ี่เงินอังกฤษเสื่อมราคาลงไป เงินไทยก็ต้องเสื่อมราคาด้วย ข้าพเจ้าจึงได้สั่งให้ธนาคารตัวแทนรัฐบาลไทยในอังกฤษเอาเงินปอนด์ที่เป็นทุน สำรองเงิน ตราส่วนหนึ่งซึ่งเป็นทองคำประมาณ ๑๕ ล้านกรัม แล้วนำมาเก็บไว้ที่ห้องนิรภัยของกระทรวงการคลัง ณ กรุงเทพา ต่อมาเงินปอนด์เสื่อมราคาลงโดยอังกฤษได้ลดค่า งบเงินปอนด์ที่แลกเปลี่ยนกับ เงินดอลลาร์ ส.ร.อ. ประมาณปอนด์ละ ๒๐ เซ็นต์อเมริกาจึงทำให้

ทองคำที่ข้าพเจ้านำมาเก็บไว้ ณ กรุงเทพฯ นั้นมีราคาสูงขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับเงินปอนด์อันทำให้ชาติไทยได้มีกำไร จำนวนมากและทำให้ค่าแห่งทุนสำรองเงินตราไทยสูงขึ้น นอกจากนี้ก่อนที่อังกฤษจะลดค่าเงินปอนด์ ข้าพเจ้าได้สลับบริบทพื้นฐานของเงินอังกฤษเห็นว่าอังกฤษจะลดค่าเงินเร็ววัน จึงได้สั่งโอนเงินปอนด์อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินเหรียญอเมริกันเป็นการด่วน โทเลขของข้าพเจ้าไปถึงลอนดอนประมาณ ๖ ชั่วโมงก่อนอังกฤษประกาศลดค่าเงินจึงสามารถโอนเงินปอนด์บางส่วนไปเป็นเงิน ดอลลาร์อเมริกันซึ่งชาติไทยได้มีกำไรส่วนหนึ่ง

เมื่อรัฐบาลสมัยนั้น ประกาศสงครามกับอังกฤษ อังกฤษจึงได้ยึดเงินของไทยฝากไว้ในอังกฤษ แต่ทองคำที่เราได้อามาเก็บไว้ในกรุงเทพฯ ก็ได้รอดพ้นจากการยึดของอังกฤษ และข้าพเจ้าคิดว่ายังอยู่ ะเรียบร้อยที่ห้องนิรภัยของชาติไทยจนถึงทุกวันนี้ ทองคำ ประเภทนี้ก็ยังไมควรถือว่ารัฐบาลจะต้อง คุ้มครองรักษาไว้ เพื่อความจำเป็นอันสำคัญยิ่งขอในการภายหลัง

ข. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อเงินมีราคาตกต่ำลงเรื่อย ๆ รัฐบาลไทยขณะนั้นมีเงินเหรียญบาทอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งเมื่อเกิด เป็นเนื้อเงินก็ มีราคาประมาณบาทละ ๔๐ สตางค์ ราษฎรไม่นิยมเหรียญบาท เหรียญบาทจึงค้างอยู่ที่กระทรวงการคลังประมาณ ๔๐ กว่าล้านเหรียญ ข้าพเจ้าจึงได้สั่งเอาเหรียญเหล่านั้นไปขายแล้วซื้อเป็นทองคำได้ประมาณ ๒ ล้านกรัมเศษ เอาฝากไว้ ส.ร.อ. ทองคำงวดนี้รัฐบาลก็ยังไมควรถือว่าต้องเช่นเดียวกับที่กล่าวในข้อ ก.

ค. เมื่อก่อนญี่ปุ่นโจมตีฟิลิปปินส์นั้น ญี่ปุ่นได้ถูกอังกฤษ อเมริกัน กักเงินตราต่างประเทศของญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศเหล่านั้น ญี่ปุ่นไม่มีเงินตราต่างประเทศที่จะมาแลกเปลี่ยนเงินบาท เพื่อซื้อข้าวสาร ญี่ปุ่นจึงได้มาเจรจากับรัฐบาลไทยในขณะนั้นเพื่อขอเอาเงินบาทมาแลกเปลี่ยนเงินบาท ข้าพเจ้าเห็นว่าเงินบาทไม่มีมันจึงคิดว่าถ้าญี่ปุ่นจะเอาเงินบาทก็ให้ เอาทองคำมาแลก ญี่ปุ่นไม่พอใจ แต่ในที่สุดญี่ปุ่นก็ยอม โดยตกลงว่าทองคำส่วนหนึ่งให้ขน เอามากรุงเทพฯ และอีกส่วนหนึ่งนั้นเอาฝากไว้ที่ธนาคารชาติญี่ปุ่น ภายหลังไม่กี่วันก็เกิดสงครามเอเชียบูรพา ดูเหมือนการขนทองคำมากรุงเทพฯ คงจะยากไป และคงฝากไว้ที่ญี่ปุ่น ข้าพเจ้าประมาณคร่าว ๆ เห็นจะราว ๆ ๘ ล้านกรัม ทองคำยอดนี้เอามาลงทุนชุกคลองได้โดยไมกระทบ กระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรา

ง. ในระหว่างสงครามญี่ปุ่นได้บังคับให้รัฐบาลไทยจ่ายเงินบาทแลกกับ เงินย่นที่เรียกกันว่าบัญชีเงินย่นพิเศษเป็นจำนวน

มากมาย อันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เงินบาทต้องเสื่อมค่าลงอย่างมากมายและเรื้อรัง มาตลอดจนถึงทุกวันนี้ ในระหว่างที่ ข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รัฐบาลในสมัยหลัง ั้งเคยมาหรือถึงการที่ญี่ปุ่นขอเงินอีก ข้าพเจ้าก็เินะไป ว่าให้เกี่ยวเอาทองคำมาแลก ญี่ปุ่นก็ยอมให้ทองคำบางส่วน และเอาเงินบัญชีเงินย่นพิเศษบางส่วน ข้าพเจ้าหนักใจว่า ึ่งเสด็จสงครามแล้วทองคำประเภทนี้ของไทยที่ฝากไว้ใน ญี่ปุ่นก็คงสูญเพราะญี่ปุ่นต้องเป็นฝ่ายแพ้แน่นอน และสัมพันธมิตร ึ่งจะยึดทองคำนี้โดยอาจอ้างตามมติฉันว่าสืบเนื่องจากที่ รัฐบาลครั้งก่อนนั้นร่วมรบกับญี่ปุ่น ข้าพเจ้าคิดว่าเห็นว่าจะออกที่พอจะอ้างกับสัมพันธมิตรได้ก็คงมีบันทึกไว้ว่า เงินที่ จ่ายให้ญี่ปุ่นในตอนที่รัฐบาลมาหรือกับข้าพเจ้านั้น เราจ่ายให้ไปเพราะญี่ปุ่นเอาไปซื้อข้าวให้ราษฎรหลายและอินโดนีเซีย ประกอบด้วยความจริงที่ปรากฏจากหนังสือของญี่ปุ่นที่แจ้งมาจะ เอาไปซื้อข้าวสาร ให้ราษฎรเหล่านั้น พร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็ได้โทรเลขลับบอกไปยังกองบัญชาการของสัม พันธมิตรที่แคนดีถึงการที่ ฝ่ายไทยต้องจ่ายเงินให้ญี่ปุ่นไปช ื่อข้าวสารเพื่อราษฎรของสัมพันธมิตรเอง เมื่อเสร็จสงครามแล้ว สัมพันธมิตรผู้ยึดครองประเทศญี่ปุ่นก็ได้ทองคำที่เราฝากไว้ในญี่ปุ่นรวมทั้ง ทองคำรายนี้ด้วย ต่อมาได้มีอเมริกันคนหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ในกองทัพสัมพันธมิตรที่โตเกียวได้ เสนอต่อเอกอัครราชทูตไทยที่กรุงวอชิงตันว่าสามารถที่จะหาทาง เสร็จมาให้รัฐบาล ไทยได้ทองคำที่ฝากไว้ในญี่ปุ่นโดยเขาขอค่านายหน้าบ้าง ข้าพเจ้าทราบว่ารัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร ได้พิจารณาเห็นว่าทองคำ ประเภทนี้ต่างกับประเภทที่กล่าวในข้อ ค. เพราะได้ไว้ในระหว่างสงคราม ถ้าชาติไทยได้ทองคำจำนวนนี้ มาโดยเสียค่านายหน้าเพียงเล็กน้อยก็สมควร นายหน้าคนนี้ได้เดินทางมาพบรัฐบาลที่กรุงเทพฯ แล้วขอโอกาสมาพบข้าพเจ้า เพื่อขอความเห็นว่าจะผลที่จะอ้างประกอบนั้นมีอะไร บ้าง&nbs p; นอกจากนี้เหตุผลส่วนที่เขาคิดไว้ ข้าพเจ้าจึงได้ชี้แจงถึง เหตุผลว่าทองคำของเรานั้น ไม่ใช่แลกกับเงินที่ช่วย ญี่ปุ่นในการรบ แต่เป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นเอาเงินไปซื้อข้าวสารให้ราษฎรในหลายและอินโดนีเซีย นายหน้าผู้นั้นพอใจมากที่ได้ข้อ อ้างซึ่งข้าพเจ้าได้แนะให้เขาไปติดต่อบริษัท เพื่อขอดูแลหลักฐาน ที่กระทรวงการคลัง ต่อมาอีกไม่กี่วันก็เกิดรัฐประหาร ข้าพเจ้าไม่แน่ใจ ว่ารัฐบาลต่อมาได้ตกลงกับนายหน้าคนนั้นอย่างไรบ้าง ชาติ ไทยจึงได้ทองคำประเภทนี้คืนมาแล้วนำไปฝากไว้ยัง ส.ร.อ. (ข้าพเจ้าคิดว่านายหน้าคนนี้คงเอาเหตุที่เราจ่ายเงิน บาทให้แก่ญี่ปุ่นเพื่อ ซื้อข้าวสารให้แก่ราษฎรสัมพันธมิตรเป็นเหตุสำคัญในการเจรจา)ข้าพเจ้า กะว่าทองคำประเภทนี้มีประมาณ ๓๐ ล้านกรัมเศษ ถ้าขายยังตลาดเสรีที่มีราคาสูงกว่าราคาทางการของ ส.ร.อ. แล้วเราจะได้เงินตราต่างประเทศ ๓๐ ล้านเหรียญอเมริกันอันจะเป็นทุนสำหรับชุกคลองกระได้

จ. ยังมีทองคำแท่งและเงินอยู่ที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริ ย์ซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินสำรองเงินตราเลย ข้าพเจ้าได้

สอบสวนแล้วได้ความว่าทองคำแท่งและเงินแท่ง เหล่านี้เป็นของเจ้า เมืองประเทศราชแห่งเมืองต่าง ๆ ในภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และรายต่าง ๆ ในบริเวณเขตหัวเมืองภาคใต้ ที่ได้นำมาในนามของราษฎรแห่ง หัวเมืองเหล่านั้นทูลเกล้าถวายเพื่อเป็นพระราช บริณการแก่พระ มหากษัตริย์ไทยตามระบบศักดินา ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าเงิน และทองคำเหล่านี้จะมีน้ำหนักสักเท่าใด เงินทองเหล่านี้เดิม เก็บไว้ ณ ห้องนิรภัยเก่าของกระทรวงการคลังมาหลายสมัยแล้ว เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ (เจ้า

คุณจอมมารดาแพ) ได้กรุณาเล่าให้ฟังว่าในสมัยที่ท่านเป็นพระสนมเอกแต่ผู้เดียวของพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นท่านได้เห็นทองแท่ง และเงินแท่งชนิดนี้มาก ท่านเล่าว่าเวลานั้นท่านเป็นเด็กไม่รู้ว่าเอาทองแท่งไปทำอะไร ท่านจึงเอาทองคำบางแท่งมาใช้ เป็นที่ทับขามุ้งเพื่อกันไม่ให้มุ้งปลิว ทั้งนี้ก็แสดงว่าทองคำแท่งและเงินแท่งชนิดนี้มีอยู่มาก ข้าพเจ้าคิดว่า ราษฎรในภาคพายัพและภาคอีสานคงจะมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวว่าทองคำแท่งและเงินแท่งซึ่งเจ้าประเทศราชในสมัยก่อนได้นำมาทูลเกล้าฯ ถวายเป็นราชบรรณาการในนามของพี่น้องเหล่า นี้ยังคงมีเหลืออยู่ที่ยังมิได้อาไปทำประโยชน์อย่างอื่น&nbs p; ถ้าหากรัฐบาลจะได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานตามพระราชม ัญญัติว่าด้วยการ จัดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เพื่อนำเอาทองคำแท่งและเงินเหล่านี้ไปเปลี่ยน สภาพให้เป็นทุนส่วนหนึ่งของคลังใหม่ที่ขุดใหม่ก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่ชาติไทย เป็นส่วนรวม และจะนำมาซึ่งความปลื้มปิติของราษฎรในภาคต่าง ๆ ที่มีส่วนในการนี้ด้วย ฉะนั้น ถ้าหากทองคำแท่งตามที่กล่าวข้างต้นยังไม่พอเป็นท ุณในการขุดคลัง (แต่ข้าพเจ้าคิดว่าพอ) ข้าพเจ้าเห็นว่าการขุด คลังนั้นมิใช่ที่เราจะต้องจ่ายเงินค่าก่อสร้างทันที รวมทั้งหมด คคือจะจ่ายเป็นงวด ๆ ไปตามโครงการ ในระหว่างนั้นรัฐบาลก็มีเวลาหาทางประหยัด ราชจ่ายแผ่นดินที่ไม่จำเป็นเอามาใช้ในการนี้ โดยไม่ต้องเพิ่มภาษีอากรหรือลดเงินเดือนข้าราชการ ข้าพเ จ้าเห็นว่ารัฐบาลสามารถทำได้ เพราะหวังว่าจะจะมีหลายท่าน ที่จะเจริญรอยตามเจ้าคุณ พลหา ในการเทิดทูนชาติเหนือบุคคลโดยก ข วาจา ใจ

๕. ข้าพเจ้าหวังว่าการที่เอาทองคำส่วนที่ไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของ เงินตรามาเป็นทุนในการขุดคลังครั้งนี้ นอกจากชาติไทยจะได้รับประโยชน์โดยตรงดังกล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังมี ประโยชน์ทางอ้อมอีกมากมาย รวมทั้งจะเป็นการทำให้มี เงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การค้าและการเศรษฐกิจที่ติดเคืองอยู่ในขณะนี้ได้กระเตื้องขึ้น อีก การนี้จะเป็นประโยชน์แก่คนไทยทุกระดับไม่ว่าจะเป็นวรรณะเจ้าสมบ ัดิ หรือผู้มีทุนน้อย หรือวรรณะไร้สมบัติ แม้ว่าชาวยุโรป ชาวอเมริกัน ชาวเอเชียทุกชาติทุกภาษาที่มาทำการค้าและวิ สาหกิจทั้งโพธิสมภารของชาติ ไทยอยู่ในเวลานี้ ก็จะพลอย ได้รับประโยชน์จากการลงทุนของชาติไทยในการสร้างคลังกระโดยทุนของ ชาติไทยเองดังกล่าวแล้วนั้นด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรีดี พนมยงค์)

จำนวนผู้เข้าชมหน้านี้ 007534 คน

.....

บันทึกข้อเสนอเรื่อง ขุดคลองคอดกระ

ของ นายปรีดี พนมยงค์

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๑

เรียน ท่านนายกรัฐมนตรีบงคชพันธุ์แห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบข่าวจากวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถึงความดำริของรัฐบาลไทยปัจจุบันที่ ึ่งจะขุดคลองที่คอดกระ ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ ชาติไทยจะได้จากคลองนี้ก็คงมีผู้คิดกันมากแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวซ้ำ ข้าพเจ้าขอเน้นเฉพาะความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจของชาติ คือถ้าการขุดคลองนี้ดำเนินไปโดยอิสระตามกำลังของชาติไทยเราเอง และป้องกันมิให้อู่ผู้ใดอิทธิพลของต่างชาติได้ ก็จะเป็นวิถีทางอีกอย่างหนึ่งที่ช่วย ให้ชาติไทยได้มีความเป็นเอกราชในทาง เศรษฐกิจยิ่งขึ้น

โดยที่นายกรัฐมนตรีปัจจุบันได้แถลงไว้ว่า ่ายินดีรับฟังความเห็นของคนไทย ทั่วไป ข้าพเจ้าจึงคิดว่าการศึกษาค้นคว้า และความคิดอันเกี่ยวข้อง ับการสร้างคลองนี้ที่ข้าพเจ้าเคยมีอยู่บ้างเล็กน้อยอาจ จะเป็น ประโยชน์แก่มวลราษฎรไทยและรัฐบาลไทยบ้างก็เป็นได้ ดังนั้น ันข้าพเจ้าจึงเขียนจดหมายมาขังท่าน เพื่อขอให้ท่านนำส่งต่อไปยังรัฐบาล และก่อนนำส่งขอให้ท่านคัดกับอัดสำเนาจดหมายฉบับนี้แนบไปยังหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อราษฎรและรัฐบาลรับไว้ประกอบการพิจารณาในการที่จะสร้างคลองนี้ให้สำเร็จ ต มอุดมการณ์ดังกล่าวข้างต้น

๑. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ขณะที่เรือลำซึ่งข้าพเจ้าโดยสารเพื่อไปยังประเทศฝรั่งเศส สลได้แล่นผ่านคลองสุ เอชนั้น ข้าพเจ้าได้ถามอาจารย์เดแคร์ (ชาวฝรั่งเศสที่เคยเป็นที่ปรึกษา ากกฎหมายและอาจารย์โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม) ซึ่งเดินทางไปด้วย ถึงเรื่องราวของคลองสุเอช เมื่ออาจารย์ได้เล่าให้ฟังพอ สมาร

แล้ว ข้าพเจ้าก็ได้ระลึกถึงเรื่องที่เคยได้ยินมานั้น แต่ยังเป็นนักเรียนมัธยมอยู่ ว่ารัฐบาลไทยสมัยรัชการที่ ๕ ได้ดำริที่จะขุดคลองคอคอดกระแต่มีอุปสรรคเนื่องจากปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ข้าพเจ้าจึงได้ถามอาจารย์ผู้มนั้นว่า ; ถ้าประเทศสยามจะฟื้นฟูความคิดขุดคลองกระขึ้นมาอีก ต่างประเทศจะว่อย่างไร อาจารย์ตอบว่า สำหรับฝรั่งเศสไม่มีปัญหา คือถ้าขุดได้ก็เป็นการดีเพราะจะทำให้คมนาคมระหว่างฝรั่งเศสกับอินโดจีนทาง ทะเลสั้นเข้าอีก อาจารย์ได้เล่าให้ฟังถึงการที่ชาวต่างประเทศเสนอโครงการต่อรัชการที่ ๕ เพื่อขุดคลองที่กล่าวนี้ ท่านแนะนำว่าข้าพเจ้าสนใจ ึ่งจะทำประโยชน์ให้ประเทศชาติของข้าพเจ้าแล้ว เมื่อข้าพเจ้าอยู่ในฝรั่งเศสก็ควรค้นคว้าศึกษาถึงเรื่องคลองนั้นและเทียบ เทียบดูกับเรื่องคลองสุเอซ คลองปานามา คลองคิลของเยอรมัน คลองโครินธ์ของกรีซต่อมาเพื่อนของข้าพเจ้าจำนวนหนึ่งกับข้าพเจ้าได้คิดทำการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง องประเทศไทยตั้งแต่เราตั้งอยู่ด้วยกันในประเทศ ฝรั่งเศส ข้าพเจ้าได้เสนอหลักการอันเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นจุดหมายของข้าพเจ้าในการ เปลี่ยนแปลงนั้น คือขุดประสงค้องยิ่งใหญ่ อยู่ที่ความปรารถนาให้ชาติไทยมีความเป็นเอกราช สมบูรณ์ ซึ่งรวมทั้งเอกราชในทางเศรษฐกิจด้วย (ผู้ว่าเจ้าโครงการเศรษฐกิจของข้าพเจ้าเห็นความปรารถนาของข้าพเจ้าใน เรื่องที่กล่าว นี้แล้ว) มิตรสหายดังกล่าวแล้ว ได้ตกลงมอบให้ข้าพเจ้าพิจารณาแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ ข้าพเจ้าจึงได้พิจารณาตามสติปัญญาอันน้อย ของข้าพเจ้าและ โดยเฉพาะการขุดคลอง ที่คอคอดกระนั้น ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการขุดคลองที่คอคอดต่าง ๆ ตามที่อาจารย์เดแลแกร์เคยแนะนำไว้ผลแห่งการศึกษาค้นคว้าของข้าพเจ้าในสมัย นั้นทำให้ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เป็นการช่างนั้น ; การขุดคลองที่คอคอดต่าง ๆ ซึ่งแม้ภูมิประเทศจะเป็นภูเขาก็สามารถทำได้ เช่น คลองปานามา เป็นต้น แต่ปัญหาอยู่ที่แรงงาน ทุน การเมืองระหว่างประเทศในเรื่องแรงงานนั้นปรากฏว่า การขุดคลองสุเอซต้องใช้ วิธีเกณฑ์แรงงานจากรอบข้างซึ่งต้องล้มตายกันมาก ส่วนการขุดคลองปานามา นั้น แม้จะใช้วิธีจ้างคนงานแต่คนงาน ก็ต้องล้มตายเพราะ ใช้เวลาเรียวมาก การขุดคลองคิลและคลอง โครินธ์ไม่มีปัญหา ดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าจะขุดคลองกระแล้วก็ต้องใช้วิธีจ้างคนงานและเครื่องมือ ทุนแรงที่ทันสมัยกว่าแต่ก่อน & nbsp; และต้องระวังเรื่องโรคภัยไข้เจ็บของคนงานซึ่งรัฐบาลมีทางแก้ปัญหาเหล่านี้ ได้ในเรื่องเงินทุนนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า การขุดคลองคิลและคลองโครินธ์ได้ใช้เงินของประเทศ นั้นเอง จึงไม่มีปัญหาอันใดที่ต่างประเทศจะแทรกแซงในธุรกิจอันเป็นไปตามอธิปไตยของ ชาตินั้น แต่สำหรับคลองสุเอซนั้นก็รู้กันอยู่ทั่วไปแล้วว่าต้องใช้ทุนของหลายประเทศ อัน ทำให้ไอศยุคดีต้องเสียอธิปไตยในเขตคลองนั้นไป ส่วนการขุดคลองปานามา นั้น เดิมฝรั่งเศสได้รับสัมปทานจากประเทศโคลัมเบีย ซึ่งเจ้าของเขตปานามาแต่บริษัท นั้นขุดไปไม่สำเร็จ ; การงานต้องหยุดชะงักลงและมีการชำระบัญชีบริษัทนั้น ต่อมา ส.ร.อ. ได้ทำการเจรจากับโคลัมเบียเพื่อขอสัมปทานขุดคลองปานามา รัฐบาลโคลัมเบียสมัยนั้นได้ประวิงการสละขั้วกับ ส.ร.อ. เพื่อที่จะได้ประโยชน์ขึ้น ใน ค.ศ. ๑๙๐๓ ได้เกิดมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนโคลัมเบียโดยแยกเขตปานามาออกเป็นอีกประเทศ หนึ่งต่างหากจากโคลัมเบีย รัฐบาลโคลัมเบียได้ส่งกองทหารไปเพื่อจะปราบขบวนการนี้ แต่ได้ถูกขับไล่ออกโดยอินอเมริกันแห่งเรือลาดตระเวน ส.ร.อ. ชื่อ “แนชวิลล์” ซึ่งอำนาจของสัญญาที่มีไว้แต่ปากก่อนว่า ส.ร.อ. มีสิทธิคุ้มครองที่จะให้บริเวณคอคอดปานามาเป็นแดน เปิด การสู้รบระหว่างกองทหารของรัฐบาลโคลัมเบียกับขบวนการเอกราชของปานามาจึงสงบ ลง ต่อมาอีกไม่กี่วันรัฐบาล ส.ร.อ. ก็รับรองประเทศปานามาที่ตั้งขึ้นใหม่นั้น และประเทศปานามาทำสนธิสัญญายกเขตคลองปานามาให้อยู่ในความอาร ักขาของ ส.ร.อ. ฉะนั้นปัญหาเรื่องทุนก็เกี่ยวกับกรณีระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด และอาจเป็นเหตุให้มีการแบ่งแยกดินแดนตั้งขึ้นเป็นประเทศใหม่ เช่น ประเทศปานามา เป็นต้นในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการเมืองระหว่างประเทศโดยทั่วไปนั้นก็เป็นที่เห็นประจักษ์อยู่แล้ว & nbsp; สำหรับคลองสุเอซและคลองปานามา ส่วนคลองคิลและคลองโครินธ์ ี่ไม่มีปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ สำหรับการขุดคลองกระในสมัยที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่นั้น เห็นว่าปัญหาไม่ได้มีอยู่แต่ ึ่งเพียงว่าที่จะต้องระมัดระวังระบอบอาณานิคมอังกฤษ อย่างเดียว เท่านั้น ก็ต้องระลึกถึงตัวอย่างของคลองอื่น ๆ ที่มีผลในทางการเมืองตามมาก็ด้วย ถ้าหากเราไม่ระมัดระวังให้ดี และถ้าคิดหาทุนโดยการกู้ยืมต่างประเทศแทนที่จะเอาทุนของเราเองแล้วจะทำให้มีการหลายอย่างติดตามมา

๒. ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๘ ขณะที่ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น กรมโยธาเทศบาลสมัยนั้น (ที่ได้ตั้งขึ้น โดย รวมกรมทางกับกรมนคราทรเข้าเป็นกรมเดียวกัน มีหน้าที่ในกรทางทั่วราชอาณาจักร และการคมนาคมส่วนท้องถิ่น) ได้จัดสร้างโครงการทางทั่วราชอาณาจักรตามคำสั่งของข้าพเจ้า เสร็จแล้วได้เสนอร่างโครงการนั้นมาซึ่งข้าพเจ้าเพื่อพิจารณา เมื่อข้าพเจ้าพิจารณา ถึงการสร้างทางจากชุมพรผ่านกระบี่ต่อไปยังระนองและ พังงานั้น ข้าพเจ้าได้หาพระระลึกถึงการขุดคลองที่คอคอดกระว่าสมควร ที่จะได้ฟื้นฟูขึ้นมาอีก แทนที่จะสร้างทางอย่างเดียวซึ่งจะเป็นวิธีทางอย่างหนึ่งในการช่วยให้ชาติไทยมีความเป็นเอกราชทางเศรษฐกิจสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามอุดมการณ์ของคณะราษฎร แต่ปัญหา การขุดคลองกระนี้เกินขอบเขตของกระทรวงมหาดไทยโดยเฉพาะ ข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่องไปเสนอเจ้าคุณพหลฯ นายกรัฐมนตรี เจ้าคุณพหลฯ ตอบว่าถ้าขุดได้ ก็เป็นการดีเพราะท่านเองเคยผ่านคลองสุเอซมาเหมือนกัน และเคยอยู่ในประเทศเยอรมนีที่มีคลองคิลเชื่อมทะเลเหนือกับบอลติกที่ คอคอด โกลด์กับประเทศเดนมาร์ก จึงอยากให้เรามีคลองที่คอคอดกระบ้าง ท่านถามว่าเราเอา เงินมาจากไหนกับต้องระวังต่างประเทศ ข้าพเจ้าเรียนต่อท่านเจ้าคุณฯ ว่า ข้าพเจ้าก็มีความวิตกอย่างท่าน แต่ก่อนอื่นที่เดียวเรา ขุดคลองนั้นต่อเมื่อเรามีทุนของเราเอง เพราะถ้าขึ้นใช้วิธีกู้ยืมจากต่างประเทศแล้ว ก็จะทำให้เราต้องผูกพันกับเจ้าหนี้ ทั้งทางนิรันดร์และพฤคินัย ข้าพเจ้าจะปรึกษาหลวงเดชาดิวงศ์ (ม.ล.กรี เดชาดิวงศ์) เพื่อนร่วมก่อการวันที่ ๒๔ มิถุนายน ย้ายจากกรมรถไฟมาเป็นนายช่างในกรมโยธาเทศบาล ซึ่งเป็นผู้ร่างโครงการทางทั่วราชอาณาจักร ว่าการขุดคลอง กระจะสิ้นค่าใช้จ่ายสักเท่าใด แล้วจะพิจารณาว่ากระทรวง การคลังจะมีเงินให้หรือไม่ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้า คุณฯ ต่อไป ว่าปัญหาต่างประเทศนั้นนอกจากการป้องกันโดยไม่กู้เงินเขามาขุดคลองแล้ว เราจะต้องระวังไม่เพียงแต่อังกฤษเท่านั้น แต่ต่างชาติที่ เป็นมหาอำนาจทั้งหมด เราจะต้องเอาเยี่ยงคลองคิลของเยอรมันและคลองโครินธ์ของกรีซ ซึ่งอยู่ภายใต้อธิปไตยของชาติ นั้นเด็ดขาด ไม่มีวิธีการอย่างคลองสุเอซหรือคลองปานามา ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณพหลฯ ว่าประเทศอังกฤษยอมถูกรบกวนกระ เทือนโดยเฉพาะ ถ้าเราแข็งกับเขาว่าแม้สิงคโปร์จะขาดรายได้เนื่องจากการค้าผ่านสินค้าของไทยก็ตาม แต่อันเสียกับพม่าของอังกฤษยอมได้ประโยชน์จากคลองนี้ด้วย ; แม้พ่อค้าที่ลอนดอนเองก็ได้ประโยชน์เพราะปีหนึ่ง ๆ บริเตนซื้อสินค้าหนัก ๆ เช่น ไม้สักและข้าวจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เมื่อค่าขนส่งถูกลง พ่อค้าชาวอังกฤษเองก็ได้ประโยชน์มากขึ้นหรือเกินกว่าที่ได้ทางสิงคโปร์ การที่เราจะขุดคลองกระตามอธิปไตยของเราได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัญหาแห่งการ รักษาอธิปไตยและความเป็นเอกราชทั้งหมดของชาติ ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาล ที่ท่านเจ้าคุณฯ เป็นหัวหน้าอยู่นั้นก็ได้รักษาคุณภาพแห่ง่อ านาไว้เป็นอย่างดี

และถ้าเราช่วยกันประคองรักษาต่อไป เราจะรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ได้ ท่านเจ้าคุณฯ ตอบว่า “จริง” แล้วท่านเสริมต่อไปว่า ถ้าเราเสียดุลยภาพแห่งอำนาจแล้ว ดุลยภาพอื่น ๆ ก็เสียตามไปด้วย บ้านเมืองก็จะพังทลาย

ข้าพเจ้าเรียนท่านเจ้าคุณฯ อีกว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงอยู่ก็คือ การเจรจาแก้ไขสัญญาที่ไม่เสมอภาค เวลานั้นยังไม่มีศัพท์ สนธิสัญญากับต่างประเทศ คือถ้าเราลงมือขุดคลองก่อนแล้ว ก็จะทำให้การเจรจาแก้ไขสัญญาเช่นนั้นขลุกขลัก ใต้ เราต้องจัดการแก้ไขสัญญาให้เราเอกราชสมบูรณ์ก่อน

เจ้าคุณพหลฯ เห็นด้วยในหลักการตามที่ข้าพเจ้าเสนอ แล้ว ท่านสั่งให้ข้าพเจ้ากลับไปพิจารณากับหลวงเดชาฯ เรื่องการช่างและให้ข้าพเจ้าคิดหาเงินทุนต่อไป

๓. ข้าพเจ้าได้เชิญหลวงเดชาดิวงษ์ มาปรึกษาจะประมาณกันอย่างคร่าว ๆ ว่าถ้าเราเจาะขุดคลองที่คอคอดกระยาวประมาณ ๕๐ กิโลเมตร ขนาดกว้างและลึกอย่างคลองสุเอซรวมทั้งการแต่งร่องน้ำจากปากคลองไปสู่ทะเลลึก ก็คงใช้เงินในขณะนั้นประมาณ ๑๐ ล้านบาท นอกจากนั้นเราจำเป็นต้องสร้างเขื่อนและท่าเทียบเรือ โรงคลังสินค้า เขื่อนกันคลื่นในทะเล ถนนและทางรถไฟริมฝั่งคลอง สะพานรถไฟและสะพานต่าง ๆ ข้ามคลอง โรงไฟฟ้า การโทรเลข โทรศัทพ์ ระเบิดน้ำ ไฟ อากาศและอุปกรณ์อื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกับความเป็นและความสะดวกแก่การเดินทางผ่าน คลองนี้ จึงได้กะกันอย่างคร่าว ๆ ว่าคงใช้เงินอีกราว ๘ ล้านบาท รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๘ ล้านบาทเราได้คิดกันอีกแผนหนึ่งถึงการขุดคลองที่กว้างและลึก กว้างน้อยกว่าคลองสุเอซ เช่น ขนาดคลองโคโรนาร์ของกรีกเพื่อให้เรือเพียงขนาดที่เข้าปากน้ำเข้าพระยาได้ผ่าน เท่านั้น อันจะเป็นการกระทบกระเทือนอังกฤษไม่มากนัก ในการนี้เรา จาคลค่าใช้จ่ายสำหรับงานดินลงไปได้ประมาณ ๖ ล้านบาท แต่เราก็ต้องสร้างเขื่อน สะพานข้ามคลอง และการก่อสร้างอื่น ๆ เช่นเดียวกับการขุดคลองขนาดคลองสุเอซนั่นเอง เราได้คิดต่อไปว่าถ้าเราเจาะขุดเพียงขนาดกว้างลึกเท่าคลองโคโรนาร์แล้วมีแผนการ ขยายให้เท่าคลองสุเอซในอนาคต แต่เราเห็นว่าการขยายคลองใหม่และสิ่งก่อสร้างบางอย่างก็ควรทำใหม่ เช่น สะพานข้ามคลอง เป็นต้น ฉะนั้น จึงคิดว่า โหนด ๆ จะขุดคลองกันครั้งหนึ่งแล้วก็ขุดกันเต็มอัตราทีเดียวเอา ขนาดคลองสุเอซนั้นแหละหลวงเดชาฯ ถามข้าพเจ้าว่าจะเอาเงินมาจากไหน ข้าพเจ้าตอบว่าเงินคงคลังกับเงินสำรองใช้หนี้เงินกู้ยืมมีอยู่ที่กระทรวงการคลังซึ่งเก็บไว้โดย ๆ นั้น สมควรขอเอามาใช้จ่ายในการลงทุนของประเทศชาติได้ประมาณ ๓๕ ล้านบาท ส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างทางรถไฟอีกส่วนหนึ่งก็เอามาสร้างคลองกระ แต่กระทรวงการคลังหาเงินนั้น ข้าพเจ้าเห็นจะต้องอาสาไปเจรจาขอคดออกเบียดเงิน กู้เพื่อรัฐบาลจะได้อนุญาต ให้ใช้เงินคงคลังและเงินสำรองใช้หนี้ ี้ได้สะดวกหลวงเดชาฯ ได้ถามถึงปัญหาระหว่างประเทศ ข้าพเจ้าได้ตอบตามที่ได้เรียนเจ้าคุณพหลฯ ดังกล่าวแล้ว

ข้อสังเกต ตามที่วิทยุกระจายเสียงแจ้งว่ารัฐบาลไทยปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๐๑) คิดจะขุดคลองนี้จากบริเวณใต้บางสะพานไปยังปากน้ำจันทน์ ทำให้ข้าพเจ้าลงนามว่าเหตุใดจึงจะขุดคลองยาวประมาณกว่า ๑๐๐ กิโลเมตรซึ่งเกินกว่าเวลาที่นายช่างได้กะอยู่ เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๕ กว่าหนึ่งเท่า แต่ได้ทราบข่าวรัฐบาลหวังจะได้ทองคำและแร่อื่น ๆ จากการขุดคลองนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้าระลึกว่าการขุดคลอง กบกับการทำเหมืองแร่กันต่างกัน แม้ข้าพเจ้าจะเห็นด้วยว่า เปล่าว่างานทั้งสองอย่างมีการขุดดินด้วยกัน การสร้างคลองนั้นต้องให้การไหลของตรงและสั้นที่สุด ส่วนการทำเหมืองแร่มีการ ขุดดินในที่จำกัดและแคบแล้วไปมาตามสายแร่และบางที สายแร่ก็อยู่ตื้น บางทีก็อยู่ลึกไม่สม่ำเสมอ เครื่องขุดดินสำหรับทำเหมือง แร่ก็มีลักษณะต่างกับเครื่องขุดดินสำหรับขุด คลอง ยิ่งเป็นเครื่องขุดดินทำเหมืองทองคำแล้วก็มีลักษณะพิเศษออกไปอีก เพราะแร่ทองคำที่มีอยู่ใต้ดินในทรายนั้นเป็นชั้นเล็ก ๆ มาก นาน ๆ จึงจะพบเป็นเม็ดเล็กเท่าเม็ดถั่วเขียว ซึ่งถือว่าเป็น หักจรรยาไม่ใช้เงินลิ้มหรือแท่ง นอกจากนั้นเครื่องมือทำเหมืองทองคำต้องมีเครื่องกลไกที่สามารถระงับน้ำหนักซึ่ง เกี่ยวข้องกับการขุดที่อาจมีบางกบไม่ซื้อแล้วขอยกเอาไปคนหนึ่ง ๆ เพียงวันละไม่ถึงกรัมก็จะทำให้นายเหมืองหรือรัฐบาลขาดทุน ข้าพเจ้าได้ระลึกต่อไปอีกว่า บริเวณอำเภอบางสะพานนี้ เป็นแหล่งที่บรรพบุรุษของไทยได้ทำการขุด และร่อนเอา แร่ทองคำขึ้นมาคิดต่อกันเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ทองคำส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในกรุงนั้น ก็ได้มาจากแหล่งที่กล่าวนี้ ดังนั้นในสมัยโบราณท่านจึง กบบริเวณนี้ขึ้นเป็นเมือง (คือที่เรียกว่าจังหวัดในปัจจุบัน มีชื่อว่า “เมืองกำเนิดคนพคุณ”) ซึ่งหมายถึงจังหวัดที่เป็นแหล่งกำเนิดทองคำนี่คือซึ่งเรียกกันว่าทองเนื้อ เก้าหรือ ทองนพคุณ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แหล่งทองคำที่กล่าวนี้ ียังทำกันต่อมาและได้ยกบริเวณ นี้ให้เป็นเมืองกำเนิดคนพคุณอยู่ จนกระทั่งขุดเมืองเป็นอำเภอแล้ว ต่อมาเปลี่ยนเรียกชื่อ่อ อำเภอที่ตั้งว่าการอำเภอเมืองกำเนิดคนพคุณ จึงกลายมาเป็นอำเภอบางสะพาน ในปลายรัชกาลที่ ๕ ได้มีบริษัต่างประเทศขอสัมปทานทำเหมืองแร่ทองคำ ณ บริเวณนั้นตามปกติแล้วพระมหากษัตริย์พระองค์นั้นทรงหวงแหนทรัพย์สินอันมีค่า ของชาติ แต่การที่พระองค์พระราชทานสัมปทานนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าพระองค์คงทรงพิจารณาว่าทองคำที่เหลืออยู่จากการขุดค้นตั้งแต่ สม ัยโบราณเป็นต้นมาเหลืออยู่น้อยมาก ถ้าบริษัต่างค้าของขุดจะ ลงทุนก็อาจเป็นประโยชน์แก่ราษฎรไทยที่จะได้ค่าจ้าง จากการเป็นล ูกจ้างบริษั ในที่สุดบริษันั้นๆ ก็ไปไม่สำเร็จแล้ว ต้องล้มละลาย ข้าพเจ้าคิดว่าเทคนิคในการทำเหมืองทองปัจจุบันอาจมีอะไรดีกว่าเมื่อ ครั้งบริษันั้นก็เป็นได้ ฉะนั้น ึ่งไม่ประสงค์คัดค้านการที่รัฐบาลจะทำเหมืองแร่ทองคำ ณ ที่นั้นอีก แต่ขอให้น่าสนใจให้คิดว่ายังมีทองเหลืออยู่ พอที่จะลงทุนทำได้กำไรหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การทำเหมืองแร่เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากจากการขุดคลอง จึงไม่สมควรที่จะเอาการขุดคลองไปขึ้นต่อการทำเหมืองแร่ที่อาจเป ็นการเสี่ยง การขุดคลองอาจทำให้เห็นเป็นชั้นแร่บางชนิดบ ้างแต่ก็ไม่มากมายถึงกับจะ โขย ขึ้นได้ง่าย ๆ ยิ่งเป็นแร่ทองคำแล้ว ไม่ใช่ของหาได้ง่าย ๆ มิฉะนั้นทองคำก็หมดคุณค่าหรืออาจมีราคาถูกกว่าดิบๆ การที่ทองคำเป็นสิ่งหายากนั้นเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ทองคำมีราคาแพงอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเห็นสมควรในหลักการที่คำริ วิชาทกิจใด ๆ จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ได้ด้วย จึงคิดว่านอกจากแสวงหาระดับดังกล่าวแล้ว รัฐบาลอาจคิดอย่างอื่นอีกก็เป็นได้ ในขณะที่เราดำริขุดคลองสมัยเจ้าคุณพหลฯ เป็นนายกรัชมุนตรีนั้น เราได้ดำริถึงสิ่งพลอยได้จากสภาพ ี่เห็นกันได้อย่างประจักษ์ซึ่งข้าพเจ้าจะ ได้นำมาเล่าสู่กัน ฟังดังต่อไปนี้

การสร้างคลองนี้เราก็จะต้องประกาศหวงห้ามที่ดินในบริเวณนี้ประมาณ ๒ แสนไร่ และโดยเฉพาะที่ดินในบริเวณนั้นเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ แต่ยังเป็นไร่ร้างว่างเปล่า มิได้มีผู้ไต่ทำประโยชน์ เมื่อขุดคลองขึ้นแล้วที่ดินสองฟ ึ่งคลองต้องเจริญแน่ ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงบอกหลวงเดชาฯ ว่าจะให้รัฐบาลลงทุนอีก ๒ ล้านบาทเพื่อจัดการปลูกแต่ ๒ แสนไร่ นั้นให้เป็นสวน คือที่ดินบางแห่งเหมาะก็ทำเป็นสวนผลไม้ได้ เช่น บริเวณหลังสวนที่ขึ้นชื่อว่าเป็นที่ดินอุดมสมบูรณ์ สำหรับสวนผลไม้ นอกจากนั้นก็ปลูกยางพาราและมะพร้าว ; ต้นโกโก้และไม้ยืนต้นอื่น ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อพ้นกำหนดห้าปีแล้ว ที่สวนเหล่านั้นก็จะมียาง (เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ไม่น้อยกว่าไร่ละ ๑๐๐ บาท และถ้าเป็นสวนผลไม้ก็มีปริมาณมากขึ้นไปอีก ที่ สวนสองแสนไร่ก็จะเป็นเงินยี่สิบล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าใช้จ่ายในการสร้างสวนแล้ว รัฐบาลก็จะได้กำไรคืนทุนที่จะขุดคลอง เราเห็นกันว่าจะไม่ใช้วิธีลงป่าแบบเผาป่าที่ทำกันโดย โคนต้นไม้ลงมาแล้วใช้ ไฟเผา เพราะเรา

เสียชีวิตของชาติ เราจะต้องตั้งคนสองฝั่ง ลองอย่างประณีต เช่น ไม้ใหญ่ต้นใดสามารถทำเป็นซุงเพื่อใช้ทำเขื่อนได้ก็ ต้องประกอบให้เป็นซุง ไม้คอกที่เลื้อย เป็นแผ่นกระดานปลูก อาคารได้ก็ต้องเลื้อย ไม้คอกที่ทำเป็นเสาเข็มได้ก็ต้องเอา มาเป็นเสาเข็ม ส่วนไม้ที่ใช้อย่างอื่นไม่ได้จึงเอามาเผาเป็นถ่านไม้ใช้เผาทั้งให้เป็นขี้เถ้า ในการนี้รัฐบาลก็จะมิอาจได้เพิ่มขึ้นอีกในการกลางป่า

เราได้พิจารณา กันว่าส่วนที่สร้างขึ้นใหม่นั้นจะให้กรรมกรที่ม าช่วยการขุดคลองมีสิทธิซื้อ ก่อนผู้อื่นเพื่อให้เขาเหล่านั้น มีที่ดินอันเป็นสวนอย่างอุดมสมบูรณ์ เป็นกรรมสิทธิ์ของแต่ละคน โดยให้ชำระเงินก่อนเป็นงวด ๆ กรรมกรเหล่านี้อาจมาจากภาคอื่นทั่วราชอาณาจักร และเมื่ ื่อเขาได้ช่วยขุดคลองสำเร็จแล้วก็จะให้มีที่ดินพร้อมด้วยอาคารท ี่สร้าง ให้ด้วยราคาถูกลงอย่างผาสุก กรรมกรแต่ละคนก็เพียง งแต่จะบำรุงพืชผลที่เรากลงไว้ให้และต่อเติมตามที่เขาเห็นสมควร เขาก็จะเก็บผลได้อย่างสบายและนำไปส่งตลาดค้ากับต่างประเทศซึ่งอยู่ที่ปาก คลองขุดใหม่นั้น ซึ่งเขาจะได้อาหารดีขึ้นกว่าที่ต้องผ่านเมืองท่าของประเทศอื่น ที่ดินส่วนที่ ี่เหลือขายให้กับกรรมกรก็จะ ได้ขายให้แก่คนไทยซึ่งเป็นคนยากจน หรือคนที่ไม่มีหลักทรัพย์ของตนเองตามที่กรรมกรขายที่ดินจะได้ตร วจสอบ พิจารณาให้ถึถ้วนเพื่อป้องกันมิให้คนมั่งมีเอาเงินไปซื้อ ื่อที่ดินจากกรรมกร หรือคนยากจนดังกล่าวแล้ว เราจะต้อง มีข้อกำหนดว่าที่ดินซึ่งกรรมกรและคนยากจนรับซื้อไปนั้นจะซื้อขาย หรือโอนโดยวิธีอื่น ๆ ไม่ได้นอกจากโอนทางมรดกเท่านั้นข้าพเจ้าได้เสนอเรื่องทีปริ ทยกับหลวงเดชาฯ ต่อเจ้าคุณพหลฯ แล้วเดินทางไปเฝ้าเจ้าคุณคอกบ ี่ย้ายเงินผู้สำเร็จแล้วกลับมาประเทศไทยได้รับมอบ หมายให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและได้แก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เ สมอภาคซึ่งเป็นอุปสรรคของอธิปไตยและเอกราชแห่งชาติไทยแล้วย้ายไปรับตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต่อมาก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งสัญญาสมบูรณ์แบบตามที่ราษฎรไทยรู้อยู่แล้ว

๔. บัดนี้สัญญาไม่เสมอภาคและสัญญาสมบูรณ์แบบก็หมดไปแล้ว ตามนิคมประเทศไทยมีความเป็นเอกราช สิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงอีกคือเอกราชตามพฤตินัยเพราะปัญหาที่จะต้องคิดให้ ้รอบคอบมิใช่อยู่แต่เพียงว่าเราเห็นว่าเป็นเอกราชตามนิคม ัยแล้วจะทำการ ตามผลการข้าพเจ้าสนับสนุนรัฐบาลให้ขุดคลองคอคดระสำเร็จไปตามอุดมการณ์ที่ ข้าพเจ้าพรรณนามาตั้งแต่ต้นก็เพราะมีความหวังว่ารัฐบาลจะรักษา และป้องกัน เอกราชของชาติตามพฤตินัยได้และใช้ทุนของชาติไทย เองดังที่ข้าพเจ้าจะกล่าว ต่อไป

ประการที่ ๑ การรักษาและป้องกันเอกราชทางพฤตินัย ข้าพเจ้าคิดว่า นักการเมืองปัจจุบันนี้จำนวนมากเคยเป็นผ ู้ได้อยู่ได้บังคับบัญชาเจ้าคุณพหลฯ มาโดยตรง คงจะระลึกถึงเจ้าคุณ พหลฯ บ้างว่า ในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่นี้ ัน ราษฎรได้รับความร่มเย็นเป็นสุข เอกราชและอธิปไตยของชาติเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้นมิได้เสื่อมลงไปแต่ได้เพิ่ม ขึ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะท่านเจ้าคุณได้นำราษฎรรักษา ุลยภาพแห่งอำนาจไว้ได้เป็นอย่างดี การงานของประเทศชาติสมคูลไปทุกส่วน

ภายหลังสงครามครั้งที่แล้วหาช รัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ ก็ได้นำหลักนโยบายอันสุจริตภาพของเจ้าคุณพหลฯ มาใช้เพื่อรักษาความเป็นเอกราชตามนิคมและตามพฤตินัยของชาติ ิโดยรักษา ุลยภาพแห่งอำนาจของมหาประเทศไว้ได้ แม้ว่า ัฐบาลเหล่านั้นจะมีข้อบกพร่องบางอย่างแต่ก็ไม่บกพร่องในเรื่อง ความ เป็นเอกราชของชาติซึ่งสำคัญกว่าบุคคลและสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น ราษฎรมากมาย ในปัจจุบันนี้ได้เรียกร้องโดยใช้กายอย่างสามัญชน ว่า “ความเป็นกลาง” ซึ่งทำให้บางท่านวินิจฉัยตามรูปการณ์ภายนอกของศัพท์เทคนิคแห่งกฎหมายระหว่าง ประเทศ และบางท่านก็คัดค้านการต่าง ๆ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าการพิจารณาที่เรียกชื่อของราษฎรสามัญ ทั่วไปนั้นจะต้อง พิจารณาเจตนารมณ์ของราษฎร เพราะถ้าพิจารณาถึงกันตามศัพท์เทคนิคแล้ว ข้าพเจ้าเอง และเชื่อว่าอีกหลายท่านถ้าใช้เวลาวางสำรวจศัพท์ที่เราใช้แล้ว & nbsp; ก็คงพบว่าเราท่านใช้ศัพท์ที่ผิดเพี้ยนไปได้ จึงควรวิ ให้อภัยแก่ราษฎรสามัญโดยอย่าเข้มงวดในการใช้ศัพท์เทคนิคนัก ; ข้าพเจ้าคิดว่า “ความเป็นกลาง” ที่ราษฎรสามัญเรียกเรื่องนั้น หมายถึงดุลยภาพแห่งอำนาจซึ่งเป็นนโยบายที่เจ้า คุณพหลฯ นำราช ฎมสามัญหนึ่งในการรักษาอธิปไตยและเอกราชของชาติไว้ได้อย่างมั่นคงและ ตรียิ่งขึ้น เพราะท่านไม่เอาชาติไปเป็นเดิมพันด ังว่านักข้างหนึ่งข้างใด สิ่งที่ท่านเอาเป็นเดิมพัน คือการรักษาชาติด้วยกาย วาจา ใจ ท่านเกิดคนไทยเหนือบุคคลใด ๆ ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านที่เคยอยู่ได้บังคับบัญชาโดยตรง ของเจ้าคุณพหลฯ คงสามารถเจริญรอยตามได้ นโยบายของเจ้าคุณพหลฯ ดังว่านั้นเป็นกระที่แข็งแกร่งในการป้องกันอิทธิพลของต่างชาติที่จะแทรก เข้ามาในปัญหาอธิปไตยกับเอกราชของชาติไทย ข้าพเจ้าหวังว่าความหวังของข้าพเจ้าคงไม่ พลาด

ประการที่ ๒ ปัญหาทุน ข้าพเจ้าเห็นว่าการสร้างคลองที่คอคอดกระนี้เป็นการลงทุนที่ค่อนข้างหนึ่ง สำหรับชาติไทยโดยชาติไทยเอง ดังนั้นเป็นการสมควรที่รัฐบาลจะนำเอาทุนนอนที่มีอยู่โดย ยังมีมิได้ใช้ให้เป็น ประโยชน์อย่างใดและไม่กระทบกระเทือนถึงเส ดิษฐภาพของเงินตรามาลงทุนได้ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยด้รัฐบาลจะคิดกู้เงินของชาติอื่นมาลงทุนในการนี้เพราะ จะทำให้เกิดก ระหุกพันทางพฤตินัยหลายอย่าง ผลที่เราหวังจะได้ความเป็ นเอกราชสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในทางเศรษฐกิจก็จะกลับกลายเป็นเสียอก ราชทางพฤตินัยอย่างอื่น ๆข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยด้รัฐบาลจะเพิ่ม ภาษีอากรหรือลดเงินเดือนข้าราชการ เพื่อการนี้ ข้าพเจ้า ไม่เห็นด้วยที่จะเอาทุนนอนของชาติมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าใน เรื่อง ี่ไม่ใช้การลงทุนเช่นการขุดคลองคอคอดกระนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และบาง รัฐบาลต่อ ๆ มาจนถึงมีการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ นั้นได้สะสมทุนบางประการไว้ให้ชนรุ่นหลังซึ่งยังคง มีเหลืออยู่บ้างพอที่ รัฐบาลนี้อาจนำมาเอาลงทุนในการสร้างคอคอด กระได้ และยังมีพุทธทรัพย์อีกบางประการที่ข้าพเจ้าจะบอก ให้ท่านไปสำรวจเอามาใช้ในการ นี้ ทุนและพุทธทรัพย์เหล่านี้เป็นทองคำแห่งที่ชาติไทยมีอยู่แล้วไม่ต้องไปขุดค้น จากดินนี้ ให้เสียเวลา ทองคำแห่งเหล่านี้บางประเภทก็เป็นทุนสำรองเงินตรา บาง ประเภทก็ไม่ใช้ทุนสำรองเงินตรา แม้ทองคำที่รัฐบาลเอา ขึ้นบ ัญชีเป็นสำรองเงินตรานั้น ก็ยังมีบางประเภทที่การได้มา& nbsp; การเสียไป การมีอยู่ มิได้ทำให้เงินตราปัจจุบันนี้ดีขึ้นหรือเลวลง เช่น ทองคำ

ประเภทที่เราได้คืนจากพันธบัตรซึ่งยึดครองอยู่ ปูนและมัดนี้เราได้ฝาก ไว้ใน ส.ร.อ. นั้น เมื่อครั้งญี่ปุ่นได้เอาทองคำส่วนหนึ่งแห่งธนาคารฯ มาติดของเขากันไว้ว่าเป็นของไทย เนื่องจากที่เขามาขอเบิกเป็นเงินบาทในระหว่างสงคราม ทองคำประเภทนั้นก็มิได้ช่วยให้เงินบาทระหว่างสงครามมีค่าดีขึ้นอย่างไร เมื่อเสร็จสิ้นสงครามแล้ว พันธบัตรยึดทองคำ ประเภทนั้นไว้ก็มิได้ทำให้เงินบาทของไทยเสื่อมค่าลงไป เพราะเหตุนี้คือเลือกค่าเพราะเหตุอื่น ๆ ภายหลังเราได้ทองคำนั้นคืนมาก็มิได้ทำให้เงินบาทมีค่าดีขึ้น อย่างไร เพราะค่าของเงินบาทเสื่อมลงโดยเหตุอื่น ๆ เพื่อความเข้าใจของสามัญชนผู้อ่านจดหมายนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงอย่างง่าย ๆ ว่าระบบเงินตราของไทยเมื่อก่อนสงครามครั้งที่แล้วนั้นเป็นระบบการแลกเปลี่ยนอย่างเสรี คือผู้ใดมีธนบัตรเป็นจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สมมติว่าตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ก็มีสิทธิเอาธนบัตรนั้นมาขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุนสำรองได้ทันที โดยรัฐบาลปฏิเสธไม่ได้ ในสมัยนั้นรัฐบาลสยามได้มี ทุนสำรองมั่นคงนอกคือเงินตราต่างประเทศแล้ว ยังมีทองคำอีกคือมีหลักทรัพย์อื่นมีค่า ๑๐๐% ซึ่งไม่หวั่นเกรงแม้จะมีผู้เอาธนบัตรที่ออกใช้ทิ้ง หกหมื่นบาท ทุนสำรอง แต่ในระหว่างสงครามที่แล้วเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ ระบบเงินตราของไทยก็เหมือนกับอีกหลายประเทศในโลก คือใช้ระบบควบคุม กล่าวคือผู้ถือธนบัตรไทยไม่มีสิทธิ์ที่จะขอแลกเงินตราต่างประเทศที่เป็นทุนสำรอง รัฐบาลยอมให้แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ตามที่รัฐบาลเห็นสมควรเพื่อมิให้ต้องเอาทุนสำรองที่มีอยู่เดิมมาจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยน รัฐบาลอาจทำได้โดยรักษาคุณภาพแห่งมูลค่าที่มีผู้ออกเงินบาทมา ออกแลกเงินตรา ต่างประเทศกับมูลค่าเงินตราต่างประเทศที่รัฐบาลได้ รับมา เช่น ได้รับมาจากการขายสินค้าแก่ต่างประเทศ เป็นต้น ถ้ารัฐบาลรักษาคุณภาพเช่นนี้ไว้ไม่ได้ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนเงินบาทเป็นเงินตราต่างประเทศเกินกว่ามูลค่าที่ รัฐบาลได้ รับแล้วก็จะต้องจำหน่ายทุนสำรองและในที่ที่สุดของสำรองทั้งหมด ตามปกติชาติไทยเราอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบในทางการค้าและเศรษฐกิจกับต่างประเทศอยู่แล้ว ถ้าเราดำเนินกร ไร่ให้เป็นไปตามธรรมดาโดยไม่ถ่วงตาตั้งแห่งอำนาจให้หนักไปข้างใด อันเป็นการทำให้คุณภาพทางการเศรษฐกิจและการค้าเสียไปแล้ว ; เราที่รักษาคุณภาพในการแลกเปลี่ยนได้โดยไม่ต้องทำอะไรให้ยุ่งยาก ดังนั้นการรักษารักษาคุณภาพแห่งอำนาจไว้ให้ได้จึงเป็นสิ่ง ึ่งสำคัญที่จะเกื้อให้ความหนักใจของรัฐบาลในคุณภาพทางการคลังและทางงบประมาณเนื่องจากเราเสียคุณภาพ ไปมากในระหว่างสงครามจึงเป็นเหตุให้ค่าเงินบาทตกต่ำไป ต่อมาภายหลังสงครามด้วย ซึ่งปรากฏว่าเงิน ๑๕ บาทจึงจะแลกดอลลาร์ ส.ร.อ. ได้ ๑ เหรียญ แต่บางรัฐบาลที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ใช้วิธีรักษาคุณภาพแห่งอำนาจและเศรษฐกิจจึงทำให้ค่าของเงินบาทสูงขึ้น คือเงิน ๑๐ บาทแลกได้ ๑ ดอลลาร์ ส.ร.อ. แต่บัดนี้ราษฎรไทยต้องจ่ายถึง ๒๑-๒๒ กว่าบาทจึงจะแลกได้หนึ่งดอลลาร์ ส.ร.อ. โดยมีความหวังว่ารัฐบาล จะรักษาคุณภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วไว้ได้ ข้าพเจ้าจึงได้เสนอต่อราษฎรและรัฐบาลในการที่จะเอาทองคำบางประเภทที่ชาติไทย มีอยู่มาลงทุนซุกคด ลงกระดังกล่าวในช่วงนี้เพื่อความเข้าใจของสามัญชนว่า ชาติไทยมีทองคำอยู่ในเวลานี้อย่างไรบ้างนั้น ข้าพเจ้าลองนึกคร่าว ๆ จะขอเล่าผู้กันฟัง ถ้าความจำของข้าพเจ้าเลื่อนไปบ้างก็ขอท่านผู้อ่านโปรดอภัยให้ด้วย

ก. ในสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น

สเตรลิงถึงในอังกฤษแทบทั้งสิ้น เมื่อข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งที่กระทรวงการคลัง ได้พิจารณาเห็นว่าวิธีการดังกล่าวนี้เป็นกรทำให้เงินตราและเศรษฐกิจของไทยต้องตกอยู่ภายใต้เงินอังกฤษอย่างสิ้นเชิง ยิ่งกว่านั้นเงินอังกฤษเสื่อมราคาลงไป เงินไทยก็ต้องเสื่อมราคาด้วย ข้าพเจ้าจึงได้สั่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในอังกฤษเอาเงินปอนด์ที่เป็นทุนสำรองเงินตราส่วนหนึ่งซึ่งเป็นทองคำประมาณ ๑๕ ล้านกรัม แล้วนำมาเก็บไว้ที่ห้องนิรภัยของกระทรวงการคลัง ณ กรุงลอนดอน ต่อมาเงินปอนด์เสื่อมราคาลงโดยอังกฤษได้ลดค่าของเงินปอนด์ที่แลกเปลี่ยนกับ เงินดอลลาร์ ส.ร.อ. ประมาณปอนด์ละ ๒๐ เซ็นต์อเมริกาจึงทำให้ทองคำที่ข้าพเจ้านำมาเก็บไว้ ณ กรุงลอนดอน นั้นมีราคาสูงขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับเงินปอนด์อันทำให้ชาติไทยได้มีกำไร จำนวนมากและทำให้ค่าแห่งทุนสำรองเงินตราไทยสูงขึ้น นอกจากนี้ก่อนที่อังกฤษจะลดค่าเงินปอนด์ ข้าพเจ้าได้สดับรับฟังถึงฐานะของเงินอังกฤษเห็นว่าอังกฤษจะ ึ่งลดค่าในเร็ววัน จึงได้สั่งโอนเงินปอนด์อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินเหรียญอเมริกันเป็นการด่วน โทเลขของข้าพเจ้าไปถึงลอนดอนประมาณ ๖ ชั่วโมงก่อนอังกฤษประกาศลดค่าเงินจึงสามารถโอนเงินปอนด์บางส่วนไปเป็นเงิน ดอลลาร์อเมริกันซึ่งชาติไทยได้มีกำไรส่วนหนึ่ง

เมื่อรัฐบาลสมัยนั้น ประกาศสงครามกับอังกฤษ อังกฤษจึงได้ยึดเงินของไทยฝากไว้ในอังกฤษ แต่ทองคำที่เราได้เอามาเก็บไว้ในกรุงลอนดอน ก็ได้รับรื้อฟื้นจากการยึดของอังกฤษ และข้าพเจ้าคิดว่าซึ่งอยู่ ึ่งเปรียบร้อยที่ห้องนิรภัยของชาติไทยจนถึงทุกวันนี้ ทองคำ ประเภทนี้ก็ยังไม่วางที่รัฐบาลจะและต้อง คือควรรักษาไว้เพื่อความจำเป็นอันสำคัญยิ่งยวดในการภายใน

ข. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อเงินมีราคาตกต่ำลงเรื่อย ๆ

รัฐบาลไทยขณะนั้นมีเงินเหรียญบาทอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งเมื่อคิด เป็นเนื้อเงินก็ มีราคาประมาณบาทละ ๔๐ สตางค์ ราษฎรไม่นิยมเหรียญบาท เหรียญบาทจึงค้างอยู่ที่กระทรวงการคลังประมาณ ๔๐ กว่าล้านเหรียญ ข้าพเจ้าจึงได้สั่งเอาเหรียญเหล่านั้นไปขายแล้วซื้อเป็นทองคำได้ประมาณ ๒ ล้านกรัมเศษ เอาฝากไว้ที่ ส.ร.อ. ทองคั่งงวดนี้รัฐบาลก็ยังไม่ควรและต้องเช่นเดียวกับที่กล ่าวในข้อ ก.

ค. เมื่อก่อนญี่ปุ่นโจมตีเพิลฮาเบอร์นั้น ญี่ปุ่นได้ถูกอังกฤษ อเมริกา

เหล่านี้ ญี่ปุ่นไม่มีเงินตราต่างประเทศที่จะมาแลกเปลี่ยนเงินบาท เพื่อซื้อข้าวสาร ญี่ปุ่นจึงได้มาเจรจากับรัฐบาลไทยในขณะนั้นเพื่อขอเอาเงินยมนาแลกเปลี่ยนเงินบาท ข้าพเจ้าเห็นว่าเงินยมนาไม่มั่นคงจึงคิดว่าถ้าญี่ปุ่นจะเอาเงินบาทก็ให้ เอาทองคำมาแลก ญี่ปุ่นไม่พอใจ แต่ในที่สุดญี่ปุ่นก็ยอม โดยตกลงว่าทองคำส่วนหนึ่งให้ขน เอามากรุงเทพฯ และอีกส่วนหนึ่งนั้นเอาฝากไว้ที่ธนาคารชาติญี่ปุ่น ภายหลังไม่กี่วันก็เกิดสงครามเอเชียซุฟรา ดูเหมือนการขนทองคำมากรุงเทพฯ คงจะยากไป และคงฝากไว้ที่ญี่ปุ่น ข้าพเจ้าประมาณคร่าว ๆ เห็นจะราว ๆ ๑ ล้านกรัม ทองคำชนิดนี้อาจมาลงทุนซุกคดลงได้โดยไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของเงินตรา

ง. ในระหว่างสงครามญี่ปุ่นได้บังคับให้รัฐบาลไทยจ่ายเงินบาทแลกกับ เงินเยนที่เรียกกันว่ายูนซีเงินเยนพิเศษเป็นจำนวน

มากมาย อันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เงินบาทต้องเสื่อมค่าลงอย่างมากมายและเรื้อรัง มาตลอดจนถึงทุกวันนี้ ในระหว่างที่ ข้าพเจ้าเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รัฐบาลในสมัยหลั ึ่งเคยมาหารือถึงการที่ญี่ปุ่นขอเงินอีก ข้าพเจ้าก็เเนะไป ว่าให้เที่ยวเอาทองคำมาแลก ญี่ปุ่นก็ยอมให้ทองคำบางส่วน และเอาเงินยูนซีเงินเยนพิเศษบางส่วน ข้าพเจ้าหนักใจว่า ัวเสร็จสงครามแล้วทองคำประเภทนี้ของไทยที่ฝากไว้ใน ญี่ปุ่นก็คงสูญเพราะญี่ปุ่นต้องเป็นฝ่ายแพ้แน่นอน และสัมพันธมิตรก็ คงจะยึดทองคำนี้โดยอาจอ้างตามมติฉันว่าสืบเนื่องจากที่ รัฐบาล ลครั้งก่อนโน้นร่วมรบกับญี่ปุ่น ข้าพเจ้าก็คิดดูเห็นว่า ทองที่พอจะอ้างกับสัมพันธมิตรได้ก็คงมีบันทึกไว้ว่า เงินที่ จ่ายให้ญี่ปุ่นในตอนที่รัฐบาลมาหารือกับข้าพเจ้านั้น เร ำจ่ายให้ไปเพราะญี่ปุ่นเอาไปซื้อข้าวให้ราษฎรหลายและอินโดนีเซีย ประกอบด้วยความจริงที่ปรากฏจากหนังสือของญี่ปุ่นที่แจ้งมาจะ เอาไปซื้อข้าวสาร ให้ราษฎรเหล่านั้น พร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็ได้โทรเลขลับบอกไปยังกองบัญชาการของสัม พันธมิตรที่แกนถึงการที่ ฝ่ายไทยต้องจ่ายเงินให้ญี่ปุ่นไปช ื้อข้าวสารเพื่อราษฎรของสัมพันธมิตรเอง เมื่อเสร็จสงครามแล้ว สัมพันธมิตรผู้ยึดครองประเทศญี่ปุ่นก็ได้ทองคำที่ เราฝากไว้ในญี่ปุ่นรวมทั้ง ทองคำรายนี้ด้วย ต่อมาได้มี อเมริกันคนหนึ่งซึ่งทำงานอยู่ในกองทัพสัมพันธมิตรที่โตเกียว ได้ เสนอต่อเอกอัครราชทูตไทยที่กรุงวอชิงตันว่าสามารถที่จะหาหา เกรจาให้รัฐบาล ไทยได้ทองคำที่ฝากไว้ในญี่ปุ่นโดยเขาขอค่านายหน้าบ้าง ข้าพเจ้าทราบว่ารัฐบาลไทยที่มีอยู่ก่อนรัฐประหาร ได้พิจารณาเห็นว่าทองคำ ประเภทนี้ต่างกับประเภทที่กล่าวในข้อ ค. เพราะได้ไว้ในระหว่างสงคราม ถ้าชาติไทยได้ทองคำจำนวนนี้ มาโดยเสียค่านายหน้าเพียงเล็กน้อยก็สมควร นายหน้าคนนี้ได้เดินทางมาพบรัฐบาลที่กรุงเทพฯ แล้วขอโอกาสมาพบข้าพเจ้า เพื่อขอความเห็นว่าคุณผลที่จะอ้างประกอบนั้นมีอะไร บ้าง&nbs p; นอกจากเหตุผลส่วนที่เขาคิดไว้ ข้าพเจ้าจึงได้ชี้แจงถึง เหตุผลว่าทองคำของเรานั้น ไม่ใช่แลกกับเงินที่ช่วย ญี่ปุ่นในการ รบ แต่เป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นเอาเงินไปซื้อข้าวสารให้ราษฎรในมาลาเยและอินโดนีเซีย นายหน้าผู้นั้นพอใจมากที่ได้ข้อ อ้างซึ่งข้าพเจ้าได้แนะให้เขาไปคิดต่อรัฐบาล เพื่อขอลดหลักฐาน ที่กระทรวงการคลัง ต่อมาอีกไม่กี่วันก็เกิดรัฐประหาร ข้าพเจ้าไม่รู้นแน่ชัด ว่ารัฐบาลต่อมาได้ตกลงกับนายหน้าคนนั้นอย่างไรบ้าง ชาติ ไทยจึงได้ทองคำประเภทนี้คืนมาแล้วนำไปฝากไว้ยัง ส.ร.อ. (ข้าพเจ้าคิดว่านายหน้าคนนั้นก็คงเอาเหตุที่เราอ้างเงินบาท ทาให้แก่ญี่ปุ่นเพื่อ ซื้อข้าวสารให้แก่ราษฎรสัมพันธมิตรเป็นหลักสำคัญในการเจรจา)ข้าพเจ้า กะว่าทองคำประเภทนี้มีประมาณ ๓๐ ล้านกรัมเศษ ถ้าขายยังตลาดเสรีที่มีราคาสูงกว่าราคาทางการของ ส.ร.อ. แล้วเราจะ ได้เงินคร่าวๆต่างประเทศ ๓๐ ล้านเหรียญอเมริกันอันจะเป็นทุนสำหรับชุดคลองกระได้

จ. ยังมีทองคำแท่งและเงินอยู่ที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริ ย์ซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินสำรองเงินตราเลย ข้าพเจ้าได้

สอบสวนแล้วได้ความว่าทองคำแท่งและเงินแท่ง เหล่านี้เป็นของเจ้า เมืองประเทศราชแห่งเมืองต่าง ๆ ในภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และรายต่าง ๆ ในบริเวณเขตหัวเมืองภาคใต้ ที่ได้นำมาในนามของราษฎรแห่ง หัวเมืองเหล่านั้นทูลเกล้าถวายเพื่อเป็นพระราช บรรณาการแก่พระ มหากษัตริย์ไทยตามระบบศักดินา ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าเงิน และทองคำเหล่านี้จะมีน้ำหนักสักเท่าใด เงินทองเหล่านี้เดิม เก็บไว้ ณ ห้องนิรภัยเก่าของกระทรวงการคลังมาหลายสมัยแล้ว เข้าคุณพระประยูรวงศ์ (เจ้าคุณจอมมารดาแพ) ได้กรุณาเกล้า ให้ฟังว่าในสมัยที่ท่านเป็นพระสนมเอกแก่ผู้สืบทอดของพระบาท สม เด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นท่านได้เห็นทองคำแท่ง และเงินแท่งชนิดนี้มาก ท่านเล่าว่าเวลานั้นท่านเป็นเด็กไม่รู้อะไรของทองคำแท่งไปทำอะไร ท่านจึงเอาทองคำบางแท่งมาใช้ เป็นที่ทับขมยั้งเพื่อกันไม่ให้มุ้งปลิว ทั้งนี้ก็แสดงว่าทองคำแท่งและเงินแท่งชนิดนี้มีอยู่มาก ข้าพเจ้าคิดว่า ราษฎรในภาคพายัพและภาคอีสานคงจะมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวว่าทองคำแท่งและเงินแท่งซึ่งเจ้าประเทศราชในสมัยก่อน ่นได้นำมาทูล เกล้าฯ ถวายเป็นราชบรรณาการ ในนามของพี่น้องเหล่านี้ นี้ยังคงมีเหลืออยู่ที่ยังมีได้เอา ไปทำประ โยชน์อย่างอื่น&nbs p; ถ้าหากรัฐบาลจะได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานตามพระราชบ ัญญัติว่าด้วยการ จัดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เพื่อนำเอาทองคำแท่งและเงินเหล่านี้ไปเปลี่ยน สภาพให้เป็นทุนส่วนหนึ่งของคลองที่ขุดใหม่ก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่ชาติไทย เป็นส่วนรวม และจะนำมาซึ่งความปลื้มปีติของราษฎรในภาคต่าง ๆ ที่ได้มีส่วนในการนี้ด้วย ฉะนั้น ถ้าหากทองคำแท่งตามที่กล่าวข้างต้นยังไม่พอเป็นทุน ุณในการขุดคลอง (แต่ข้าพเจ้าคิดว่าพอ) ข้าพเจ้าเห็นว่าควรขุด คลองนั้นมิใช่ว่าเราจะต้องจ่ายเงินค่าก่อสร้างทันที รวมทั้งหม ดก็อาจจะจ่ายเป็นงวด ๆ ไปตาม โครงการ ในระหว่างนั้นรัฐบาลก็มีเวลาหาทางประหยัคร ายจ่ายแผ่นดินที่ไม่จำเป็นเอามาใช้ในการนี้ โดยไม่ต้องเพิ่มภาษีหรือลดเงินเดือนข้าราชการ ข้าพเจ้า เห็นว่ารัฐบาลสามารถทำได้ เพราะหวังว่าจะจะมีหลายทำ นที่เอจริญรอดตามเจ้าคุณพลฯ ในการเกิดทุนชาติเหนือบุคคลโดย กษ าวา ใจ

๕. ข้าพเจ้าหวังว่าการที่เอาทองคำส่วนที่ไม่กระทบกระเทือนถึงเสถียรภาพของ เงินตรามาเป็นทุนในการขุดคลองครั้งนี้ นอก จากชาติไทยจะได้รับประโยชน์โดยตรงดังกล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังมี ประโยชน์ทางอ้อมอีกมากมาย รวมทั้งจะเป็นการทำให้มี เงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การค้าและการเศรษฐกิจที่ติดเคืองอยู่ในขณะนี้ได้กระเตื้องขึ้น อีก การนี้จะเป็นประโยชน์แก่คนไทยทุกระยะ ไม่ว่าจะเป็วระยะเจ้าสมบ ัติ หรือผู้มีทุนน้อย หรือวาระอะไรสมบัติ แม้ว่าชาวยุโรป ชาวอเมริกัน ชาวเอเชียทุกชาติทุกภาษาที่มาทำการค้าและวิ สาหกิจทั้งโพธิสมภารของชาติ ไทยอยู่ในเวลานี้ ก็จะได้รับประโยชน์จากการลงทุนของชาติไทยในการสร้างคลองกระโดยทุนของ ชาติไทยเองดังกล่าวแล้วนั้นด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรีดี พนมยงค์)